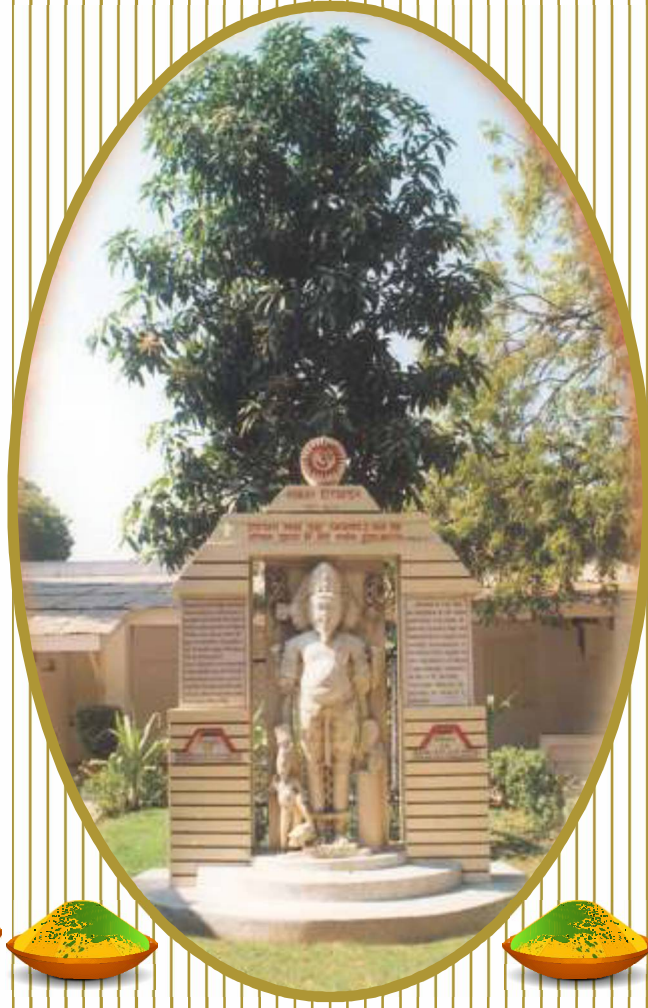

ISSN 0976 – 9609 V-Vidyanagar

वर्ष: २५ || अंक: ३ || मार्च २०२३ || सङ्ग अंक : ६१७

वि-विद्यानगर

(Peer-Reviewed Magazine)

CHARUTAR VIDYA MANDAL

(Est: 1945)

Vallabh Vidyanagar-388120

www.vvidyanagar.in

ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત નલિની અરવિંદ એન્ડ ટી. વી. પટેલ આર્ટ્સ કોલેજ અને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદના સંયુક્ત ઉપક્રમે “માતૃભાષાનું મહત્વ” વિષય પર વ્યાખ્યાન યોજીને વિશ્વ માતૃભાષા દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી. કાર્યક્રમના અધ્યક્ષ સ્થાને કોલેજના આચાર્ય ડૉ.બી.એમ. પરમાર, વક્તા તરીકે જાણીતા સાહિત્યકાર અને ગુજરાતી વિભાગ સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટીના નિવૃત્ત પ્રોફેસર ડૉ. ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ, ગુજરાતી વિભાગના અધ્યક્ષ ડૉ. સાધના પટેલ, આઈ.ક્યૂ.એ.સીના કન્વિનર ડૉ. કૌશલ કોટડિયા, મધ્યસ્થ સમિતિના ઉપપ્રમુખ ડૉ. મહેશ પરમાર, નલિની પરિવારના સદસ્યો તથા વિદ્યાર્થીઓ મોટી સંખ્યામાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

ચારુતર વિદ્યામંડળ યુનિવર્સિટીના ઈનોવેશન અને સ્ટાર્ટઅપ સેલના નેજા હેઠળ સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટઅપ ઈનોવેશન પોલીસી અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓમાં ઈનોવેશનની ભાવના વિકસે તથા ડિઝાઈન થિંકિંગના માધ્યમથી તે એક સફળ વ્યાવસાયિક બને અને જોબ સીકરમાંથી જોબ ગિવર બને એ હેતુને અનુલક્ષીને આ બુટ કેમ્પનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ બુટ કેમ્પના ઉદ્ઘાટન પ્રસંગે એન. વી. પટેલ કોલેજ ઓફ ધ્યોર એન્ડ એપ્લાઈડ સાયન્સીસના આચાર્ય ડૉ. બાસુદેબ બક્ષી, એડીઆઈટી કોલેજના પ્રિન્સિપાલ તથા સીવીએમ યુઆઈએસસી એસએસઆઈપીના યુનિવર્સિટી કોઓર્ડિનેટર વિશાલ સિંઘ તથા આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડૉ. કિરીટ પટેલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને વિદ્યાર્થીઓનું ઉત્સાહવર્ધન કર્યું હતું આ બુટ કેમ્પના સંચાલન માટે અમદાવાદથી મેનેજમેન્ટ એક્સપર્ટ અને એસોસિયેટ પ્રોફેસર ડૉ. રિદ્ધિ આંબાવાલેને મેન્ટર તરીકે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા.

તંત્રી
ઉર્વીશ છાયા

પરામર્શન

નરેશ વેદ ● રાજેન્દ્રસિંહ જાડેજા
ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ ● આર. પી. પટેલ

સંપાદન-સહાય

વિજય સુથાર ● હરીશ પારેખ

પ્રકાશક

ડૉ. એસ.જી.પટેલ
માનદ્ મંત્રી, ચારુતર વિદ્યામંડળ
વલ્લભ વિદ્યાનગર-૩૮૮ ૧૨૦

●

મુદ્રક

સીવીએમ પ્રેસ, વલ્લભ વિદ્યાનગર-૩૮૮૧૨૦

વિ-વિદ્યાનગર
ચારુતર વિદ્યામંડળ પ્રકાશન

માર્ચ-૨૦૨૩

વર્ષ : ૨૫ અંક : ૩

સળંગ અંક : ૬૧૭

ISSN 0976-9609-V Vidyanagar

ચારુતર વિદ્યામંડળ
વલ્લભ વિદ્યાનગર-૩૮૮ ૧૨૦
સ્થાપના વર્ષ : ૧૯૪૫

અધ્યક્ષ

શ્રી ભીખુભાઈ બી. પટેલ

માનદ્ મંત્રી

ડૉ.એસ.જી.પટેલ

માનદ્ સહમંત્રીઓ

● શ્રી મેહુલ ડી. પટેલ

● શ્રી રમેશ સી.તલાટી ● શ્રી વી.એચ.પટેલ

વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિએ વિદ્યાનગરની વિભાવનાને મૂર્ત કરતું વિશાળ જ્ઞાનસંકુલ

પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કક્ષાએ ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી માધ્યમમાં શિક્ષણ સુવિધાઓ ● ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણસંકુલના વિજ્ઞાન, સામાન્ય, ગૃહવિજ્ઞાન પ્રવાહ ● ઉચ્ચ શિક્ષણ ક્ષેત્રે વિનયન, વાણિજ્ય, વિજ્ઞાન, ગૃહવિજ્ઞાન, યંત્રવિજ્ઞાન, ઈજનેરી વિજ્ઞાન, ઔષધ વિજ્ઞાન, લલિત કલાઓ ચિત્ર, સંગીત, નૃત્ય, શારીરિક શિક્ષણ, આયુર્વિજ્ઞાન, બાયોટેકનોલોજી, હોટેલ મેનેજમેન્ટ, ટુરિઝમ ટ્રાવેલના અભ્યાસક્રમોને આવરી લેતી કોલેજ ઓફ બિઝનેસ એન્ડ એડમિનિસ્ટ્રેશન, અંગ્રેજી ભાષાશિક્ષણ તથા પ્રશિક્ષણ વ્યવસ્થાની કોલેજ ● અનુસ્નાતક કક્ષાએ વાણિજ્ય અને વ્યવસ્થાપન, વિજ્ઞાન, ઔષધવિજ્ઞાન, ગૃહવિજ્ઞાન, ઈજનેરી, દર્શનશાસ્ત્ર, અંગ્રેજી પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમો ● વિવિધ વિદ્યાશાખાઓમાં વ્યાપક સંશોધનની સુવિધાઓ ● કલા, વિજ્ઞાન અને માનવવિદ્યાઓના વિમર્શની ભૂમિકા રચી આપતાં પુસ્તકો-સામયિક પ્રકાશનો ● વિદ્યાકીય વાતાવરણને ધબકતું રાખતી વિવિધ વ્યાખ્યાનમાળાઓ ● સર્જકો, સારસ્વતો, કર્મચારીઓના સન્માનની ઉજવણ પરંપરા, રમતગમત ક્ષેત્રે રાષ્ટ્રીય સ્પર્ધાઓનું યુવકોન્મુખ આયોજન ● પ્રાથમિકથી લઈ અનુસ્નાતક કક્ષાનાં વિદ્યાર્થી ભાઈબહેનો માટે છાત્રાલયો, અધ્યાપક નિવાસો તેમજ આચાર્ય નિવાસોની સુવિધાઓ ● સતત વિકાસની પરંપરામાં વલ્લભ વિદ્યાનગર ઉપરાંત ન્યુ વલ્લભ વિદ્યાનગર ટાઉનશીપમાં વિવિધ અભ્યાસક્રમોવાળી શિક્ષણસંસ્થાઓની સ્થાપના થતી રહી છે. ● રાજ્યની પ્રથમ મહિલા ઈજનેરી કોલેજ, સરદાર પટેલના જીવન અને કાર્ય માટે દેશની સર્વપ્રથમ સંશોધન સંસ્થા તેમજ સમગ્ર ગુજરાતમાં અંગ્રેજી માધ્યમની સ્નાતક કક્ષાની પત્રકારત્વ અને સમૂહ માધ્યમોની કોલેજ, ગુજરાતની યુવાપેઢીને સનદી સેવાઓમાં પ્રવેશ આપવા માટેની સીવીએમ આઈએએસ એકેડેમી ● કાયદાશાસ્ત્ર અને ન્યાયશાસ્ત્રની અનોખી કોલેજ ● ઈન્ટરિયર ડીઝાઇન અને આર્કિટેક્ચરની સ્કૂલ ઉપરાંત ફાઈન આર્ટ્સની ડિગ્રી કોલેજ.

અંકની છૂટક કિંમત : ₹ ૧૫/- રવાનગી ખર્ચ : ₹ ૧૦/- વાર્ષિક લવાજમ : ₹ ૧૫૦/-

વિદ્યાર્થી લવાજમ : ₹ ૧૦૦/- આજીવન લવાજમ : ₹ ૧૫૦૦/-

ISSN 0976-9609

માર્ચ-૨૦૨૩ | વિ-વિદ્યાનગર ૬૧૭ | ૧

વલ્લભ વિદ્યાનગરના આદ્યસ્થાપકો પૈકી એક ભાઈકાકાએ ઈ.સ. ૧૯૬૪માં આ વિદ્યાકેન્દ્ર ઉપરથી એક સામયિક પ્રકાશિત થાય જેમાં સાહિત્ય અને શિક્ષણ વિષયક સંસ્કારલક્ષી સામગ્રી રજૂ થાય અને ઉચ્ચ અભ્યાસ અર્થે આવતી કિશોર-યુવાપેઢી એથી લાભાન્વિત થાય, વિદ્યાર્થીઓ અને અધ્યાપકો પણ એમાં સક્રિય રસ લેતા થાય એવી મનીષા પ્રગટ કરી હતી. ફલસ્વરૂપ ૧૯ નવેમ્બર ૧૯૬૪ના રોજ 'વલ્લભ વિદ્યાનગર' પાક્ષિકનો આરંભ થયો. પછીથી એ માસિક સ્વરૂપે 'વિદ્યાનગર' નામે પ્રગટ થતું રહ્યું. |વિા નામે એનો ત્રીજો અવતાર થયો ત્યારથી પૂર્વ અધ્યક્ષ ડો.સી.એલ.પટેલની નિસબત અને ઉદારતાના ફળસ્વરૂપે તે નવપલ્લવિત થયું, અને ઈ.સ. ૧૯૯૯થી નિયમિતપણે 'વિ-વિદ્યાનગર' એ નામથી પ્રકાશિત થતું રહ્યું છે.

વિ-વિદ્યાનગર
'વિ-વિદ્યાનગર' www-vvidyanagar.in
પર મૂકવામાં આવે છે. દેશ વિદેશના વાચકોને પ્રતિભાવ જણાવવા વિનંતી.

આ માસની વિચાર-કણિકા

નાય નાયું મારા નાથજી આગે,
રમતું મારા રામની.
લાલજી આગે લટકે ખેલું
શોભા વખાણું શામની...મજરો
આઠે પહોર રામ આરાધું,
નિતનિત ખૂબી એમની,
સાથી જૂઠી તારે ચરણે આવી,
હવે કરી લ્યો, હેમની...મજરો
દાસી જીવણ

૨ | માર્ચ-૨૦૨૩ | વિ-વિદ્યાનગર ૬૧૭

પ્રાથમ્ય	
એકાગ્રતા	૩
એસ.જી.પટેલ	
આપણો વૈભવ અને વારસો	૬
પદ્ય-વિભાગ	
દાસી જીવણ, મામાદશાનો બાલકો	
નવાં કાવ્યો	૭
રણછોડ વી. પરમાર, પુષ્કરરાય જોશી, સાહિલ, દીપ્તિ વઘરાજની 'શિવા'	
આપણો વૈભવ અને વારસો	૮
ગદ્ય-વિભાગ : નવીન કેળવણી એટલે ?	
નાનાભાઈ ભટ્ટ	
લઘુકથા-૧ પીગળતો ગુસ્સો	૧૦
ગિરિમા ધારેખાન	
લઘુકથા-૨ અણઆવડત	૧૧
નસીમ બહુવાકર	
ચિંતન જીવન જીવવાનો કીમિયો	૧૨
હર્ષદ કે. દડિયા	
નિબંધ મોસાળની મમતા	૧૪
પ્રવીણ ગઢવી	
યોગ-વિશેષ જીવનમાં યોગનો મહિમા.....	૧૭
શીલા વ્યાસ	
કારકિર્દી વિશેષ પ્રોફેસર બનવા UGC-NET પરીક્ષામાં કઈ રીતે ઉત્તિર્ણ થવું ?.....	૨૦
ભૌતિક પટેલ	
અવલોકન એક વરસાદી રાત્રિની રહસ્યમય ઘટના: ગ્રહણરાત્રિ	૨૩
પ્રવીણભાઈ ભીખાભાઈ વજીર	
વ્યક્તિત્વ	
ઉત્સવવેલો માણસ શ્રી હરીશ પટેલ	૨૫
પ્રીતમ લખલાણી	
ઈતિહાસની આરસી દાંડીયાત્રાનો અહેવાલ	૨૮
મિહિર એમ. વોરા	
વિદ્યાવૃત્ત ...૬, ૯, ૧૦, ૧૩, ૨૪, ૨૭, ૩૦	

ISSN 0976-9609

॥ प्राथम्य ॥

એકાગ્રતા

એસ.જી.પટેલ

ઘણીવાર આપણે કહીએ પણ છીએ કે પરીક્ષામાં અઘરા પ્રશ્નોના ઉત્તર તો મેં આપી દીધા પરંતુ આટલી નાની બાબતમાં હું ભૂલ કેવી રીતે કરી શકું છું ? આનું કારણ એ છે કે તે સમયે આપણું મન અશાંત હતું. મેં $2+2=4$ લખવાને બદલે $2+2=5$ લખી દીધું. મને બધી જ ખબર હોવા છતાં પણ તે સમયે ખબર નહીં મેં આવું કેવી રીતે લખી દીધું ! આ આપણી એકાગ્રતા-સાવધાનીની ઊણપ બતાવે છે. તે સમયે આપણા મનમાં ચિંતા તથા તણાવ હતો. પરિણામે આપણાથી ભૂલ થઈ ગઈ.

પરીક્ષામાં સફળતા મેળવવા માટે એવું શીખવવામાં આવે છે કે, પરીક્ષાના એક-બે દિવસ પહેલાં આપણે હલકા-શાંત રહેવું જોઈએ, જેથી આપણે સારું પરિણામ મેળવી શકીએ. માન્યતાઓ પણ આપણે જ બાળકોની અંદર ઊભી કરીએ છીએ. જો બાળક શાંતિથી અભ્યાસ કરી રહ્યો હોય તો માતા-પિતા કહેશે કે કાલે તારી પરીક્ષા છે અને તું શાંતિથી બેઠો છે ! તને કોઈ ચિંતા નથી ? કારણ કે તેઓને ખૂબ ચિંતા છે. આ સમયે આપણે ચેક કરવું જોઈએ આપણે શું કરી રહ્યા છીએ ? જ્યારે કોઈપણ પરીક્ષા આપીએ છે ત્યારે સાથે સાથે સુરક્ષાની પણ આશા રાખીએ છીએ. જો આપણને એ વિચાર આવશે કે હું પરીક્ષામાં પાસ નહીં થાઉં તો ? આ વિચારની સાથે જ મનમાં ભય તથા તણાવ ઉત્પન્ન થશે.

વાસ્તવમાં આપણે પરીક્ષાનો કોઈપણ ડર ન રાખવો જોઈએ. આપણને જેટલું આવડે છે તે પ્રમાણે ધીરજપૂર્વક જવાબ આપવા જોઈએ. પછી ભય કઈ વાતનો લાગશે ? પરીક્ષા આપ્યા પછી આપણને પરિણામની ચિંતા થાય છે. ભવિષ્ય અંગે

ખોટા વિચારો કરવા એ નુકસાનકારક છે. અત્યારે આપણે વર્તમાનમાં છીએ તો ફક્ત ભણવા ઉપર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીશું તો આપણને કોઈ પણ બાબતનો તણાવ નહીં થઈ શકે.

આપણે એ જોવાનું છે કે કયા વિચારથી આપણને તણાવનો અનુભવ થાય છે ? જો મારું પેપર બરાબર નહીં જાય તો આગળ શું થશે ? જો મને સારી કોલેજમાં પ્રવેશ નહીં મળે તો મારું ભવિષ્ય કેવું હશે ? જો મનમાં આ પ્રકારના નકારાત્મક વિચારો આવશે તો ભણવામાં મન કેવી રીતે લાગશે ! જો આપણે વર્તમાનમાં જ રહેવાની આદત બનાવી દઈશું તો તે આપણને દરેક પ્રકારે મદદ કરશે. ઘણીવાર આપણે અભ્યાસ કરવા બેસીએ છીએ, બધું વાંચી પણ લઈએ છીએ પરંતુ કંઈ પણ યાદ રહેતું નથી, આનું કારણ એ છે કે વાંચતી વખતે આપણું મન કાંઈક બીજું જ વિચારતું હોય છે. આપણે આપણા મનને વર્તમાનમાં રાખવાની ટેવ જ નથી પાડી.

વિદ્યાર્થીઓની ફરિયાદ હોય છે કે અભ્યાસમાં એકાગ્રતા જળવાતી નથી. મનને એકાગ્ર કરવું એ કોઈ એક દિવસમાં પ્રાપ્ત કરવાની વસ્તુ નથી. તેના માટે સૌથી પહેલા આપણે શીખવું પડશે કે સકારાત્મક વિચારો કેવી રીતે કરી શકીએ ? જો આપણે લાંબા સમયનો અભ્યાસ કરીશું તો મનમાં તણાવ ઉત્પન્ન જ નહીં થાય. મનમાં તણાવ ઉત્પન્ન થવાનું મુખ્ય કારણ એ હોય છે કે ભવિષ્યમાં જીવવું. અસફળતાનો વિચાર આવવાથી જ આપણને ભયનો અનુભવ થાય છે.

એકાગ્રતા અને ધ્યાન એ બે એવા શબ્દો છે જેથી ઘણીવાર તેમના અર્થમાં સમાનતાને કારણે મૂંઝવણ ઊભી થાય છે. જો કે, વાસ્તવિકતામાં બંને શબ્દો વચ્ચે તફાવત છે. મોટા ભાગના લોકો આ શબ્દો એકબીજાના બદલે વાપરતા હોય છે.

એકાગ્રતા શું છે ?

એકાગ્રતા એટલે કોઈપણ બાબતમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું (Concentrate) તે. ટૂંકમાં કહી શકાય કે એકાગ્રતામાં કોઈનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની કાર્યશક્તિ સામેલ છે. 'વિદ્યાર્થીને એકાગ્રતા વિકસાવવાની જરૂર છે.' વિદ્યાર્થીઓ માટે એકાગ્રતા ખૂબ મહત્વપૂર્ણ છે. દાખલા તરીકે, કોઈ પરીક્ષા પાસ કરવા માટે તમારે સારી રીતે અભ્યાસ કરવો પડશે, એવી સ્થિતિની કલ્પના કરો. જો તમે એકલા કામ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો તો તમે સારી રીતે અભ્યાસ કરી શકશો. જો તમે અન્ય લોકો દ્વારા વિચલિત થઈ ગયા હો તો તમારી આસપાસના અવાજો, અન્ય વિચારોને કારણે મૂળ વિષય બાબતે ધ્યાન આપવાનું મુશ્કેલ બને છે. તેથી ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની ક્ષમતા વિકસાવવી એ વિદ્યાર્થીઓ માટે અત્યંત ફાયદાકારક છે.

ક્યારેક 'એકાગ્રતા' શબ્દનો ઉપયોગ 'કંઈક મળીને લાવવામાં આવે છે' ના અર્થમાં થાય છે, જેમ કે 'નગરમાં સ્ત્રોતોની એકાગ્રતા છે.' બીજા શબ્દોમાં કહીએ, તો એકાગ્રતાનો અર્થ એ થાય છે કે, એક સાથે લાવવામાં અથવા ભેગા મળીને કાર્ય કરવું. ફિલસૂફો કહે છે કે એકાગ્રતા ફક્ત ત્યારે જ શક્ય છે જ્યારે મન નિયંત્રિત થાય. એકાગ્રતા અને ધ્યાન વચ્ચે મુખ્ય ભેદ એ છે કે એકાગ્રતામાં વિચારોનો સમાવેશ થાય છે, જ્યારે ધ્યાનમાં વિચારોનો સમાવેશ થતો નથી.

ચિંતન શું છે ?

ચિંતન એ એવી પ્રક્રિયા છે જેના દ્વારા મનમાં જન્મેલા વિચારો નિયંત્રિત થાય છે. ફિલસૂફીની યોગ પ્રણાલીના પ્રેક્ટિશનરો ધ્યાનની કેટલીક પદ્ધતિઓની ભલામણ કરે છે. તેઓ કહે છે કે આંખો અડધી બંધ કરી નાકના ટેરવા ઉપર લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ.

યોગના નિષ્ણાતો જણાવે છે કે નિયત સમય માટે નિશ્ચિતતાની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. યોગની પ્રક્રિયામાં નિશ્ચિત વિચારો વિકસાવવાથી આગળ વધવાનું છે.

શબ્દ 'ધ્યાન', ચિંતન વિષયક વ્યાયામ અર્થસભર છે. શબ્દ 'ધ્યાન' લેટિન 'meditari' પરથી આવ્યો છે, જેનો અર્થ થાય છે: 'ચિંતન કરવું'. તે જાણવું રસપ્રદ છે કે આજકાલ ધ્યાનની તકનીકો પ્રચલિત થઈ રહી છે. બૌદ્ધવાદમાં ધ્યાન માટે ઘણી તકનીકોનો ઉપયોગ થાય છે. દરેક વ્યક્તિ મનની શાંતિ મેળવવા માટે પરવાનગી આપે છે. આમ, તમે અવલોકન કરી શકો છો કે એકાગ્રતા અને ધ્યાન વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવત છે. એક ચિંતે હાથમાંનું કામ પૂરું કરવાની વૃત્તિ એટલે એકાગ્રતા. તેના માટે તલલીનતા શબ્દ પ્રયોજી શકાય.

એકાગ્રતા વધારવા માટેની કસરતો

અહીં આપેલી કેટલીક કસરતો નિયમિત કરવાથી તમારા મનની ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની શક્તિમાં અસાધારણ વધારો થઈ શકે છે.

એક અદ્ભુત વાસ્તવિકતા એ છે કે આપણું મન આપણે જે બાબત ઉપર કેન્દ્રિત કરવા ઈચ્છતા હોઈએ છીએ તેના કરતાં બીજી નકામી બાબતો ઉપર સહેલાઈથી કેન્દ્રિત થઈ જાય છે. દા.ત. વિદ્યાર્થીને અભ્યાસમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા પ્રયત્ન કે મહેનત કરવી પડે છે, જ્યારે એ સમયે બીજા ફાલતુ વિચારોમાં મન ખૂબ જ સહેલાઈથી આપમેળે પરોવાઈ જાય છે અને તે પણ ક્યારેક લાંબા સમય સુધી !! મનનો આ સ્વભાવ છે, પણ તમે જો તમારી માનસિક શક્તિઓ ખીલવવા ઈચ્છતા હો તો તે સ્વભાવ બદલવો જ પડશે. આ સ્વભાવ બદલી પણ શકાય છે અને એકાગ્રતા કેળવી પણ શકાય છે. સારી એકાગ્રતા માટે મનની હળવાશ, એક સમયે એક જ બાબતમાં ધ્યાન, જે તે બાબતમાં તમારો રસ અને તેની અગ્રીમતા (Priority) મૂળભૂત જરૂરિયાત છે. આ ઉપરાંત

અહીં આપેલી કેટલીક કસરતો નિયમિત કરવાથી તમારા મનની ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવની શક્તિમાં અસાધારણ વધારો થઈ શકે છે. સેકંડ કાંટાવાળી એક ઘડિયાળ લો. (મોટી હોય તો વધુ સારું) હવે તમારું ધ્યાન સેકન્ડના કાંટા ઉપર સ્થિર કરો. બસ તેની ગતિ સિવાય બીજો કોઈ વિચાર નહિ. મનમાં બીજા વિચારો આવે તો મનને પાછું પકડીને સેકંડ કાંટાની ગતિ ઉપર લાવો. બરાબર આ બે મિનિટ માટે ધ્યાન કરવાનો પ્રયત્ન કરો. રોજ પાંચથી દસ વાર આ કસરત કરો. ધીમે ધીમે તમારી એકાગ્રતા વધશે. તેનાથી એક ડગલું આગળ - આ ઘડિયાળ ટી.વી.ના પડદા આગળ રાખો અને ખાસ કરીને જાહેરાતો ચાલતી હોય ત્યારે ટી.વી.નો અવાજ બંધ કરો અને ધ્યાન સેકંડના કાંટાની ગતિ પર સ્થિર કરો. બરાબર બે મિનિટ ટી.વી.ના પડદા પર ઝડપથી બદલાતા ચિત્રોને લઈને ધ્યાન વિચલિત થાય તો ફરીથી ધ્યાન કાંટા પર લાવો. અમુક દિવસોના મહાવરા પછી તમને લાગે કે તમારી એકાગ્રતા બે થી પાંચ મિનિટ જેટલી વધી ગઈ છે તો હવે આગળ વધો. સેકંડ કાંટાવાળી ઘડિયાળ બાંધો અને તમારું અડધું ધ્યાન સતત ગતિશીલ એવા કાંટા ઉપર અને બાકીનું ધ્યાન હાથ ઉપર રાખવાની કોશિશ કરો. થોડા મહાવરા

પછી સેકંડ કાંટાના પ્રત્યેક હલનચલન સાથે મનમાં ૨, ૪, ૬, ૮, ૧૦, ૮, ૬, ૪, ૨, ૪, ૬ એમ ગણતા જાવ. આ મહાવરાથી તમારું મન એક સાથે એક કરતાં વધુ બાબતો પર ધ્યાન રાખવા કેળવાશે. વાંચન કરતી વખતે તમારું ધ્યાન વાંચવાની સાથે શ્વાસોશ્વાસની ક્રિયાને લઈને થતા પેટના હલનચલન પર રાખવાની કોશિશ કરો. રોજ આ પ્રકારનો મહાવરો કરવાથી વાંચતાં વાંચતા બીજા વિચારોએ ચઢી જવાની સમસ્યામાં ઘણો ફાયદો થશે. હાથમાં પેન્સિલ કે પેન લો. મનમાં 'ફોક્સ' એવો આદેશ આપીને તેના પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની કોશિશ કરો. પેન કે પેન્સિલ તમને સ્પષ્ટ અને તેજસ્વી લાગવા માંડે ત્યારે "રીલેક્સ" એવો આદેશ આપીને તેના પરથી ધ્યાન હટાવો. ફરી પાછું 'ફોક્સ' અને પછી 'રીલેક્સ'. બસ આ ક્રિયા દસ બાર વાર કરો. આ રીતે ધીમે ધીમે તમારી સક્રિય ધ્યાન આપવાની શક્તિ વધશે.

માનદ્ મંત્રી,
ચારુતર વિદ્યામંડળ, વલ્લભ વિદ્યાનગર,
ફોન (૦૨૬૯૨)૨૩૮૪૦૦
Email:sgpatel1948@gmail.com

**સફળ વ્યક્તિઓ કોઈ અલગ કામ નથી કરતા,
એમની કામ કરવાની રીત અને વિચારવાની પદ્ધતિ અલગ હોય છે.**

**ક્યારેક નસીબ પર, વિશ્વાસ પર થાકી ગયા હોય તો
પોતાના પર વિશ્વાસ કરી જોજો**

**જે લોકો તમને પસંદ નથી કરતા તેની સામે હંમેશા ખુશ રહો
કારણ કે તમારી ખુશી એ વ્યક્તિઓને ખતમ કરી નાખશે.**

॥ वैભવ-વારસો પદ્ય વિભાગ ॥

આંખ ઉઘાડો આમની

દાસી જીવણ

મજરો મારો માની લિયો,
હું નોકર તારા નામની.
ઓળેં આવી ઉગારી લેજો, ગ્વાલન ગોકુળ ગામની,
સંત ઓધારણ સામળા વા'લા,
કર જોડી કહું કામની... મજરો
નાય નાયું મારા નાથજી આગે, રમતું મારા રામની.
લાલજી આગે લટકે ખેલું શોભા વખાણું શામની...મજરો
આઠે પહોર રામ આરાધું, નિતનિત ખૂબી એમની,
સાચી જૂઠી તારે ચરણે આવી,
હવે કરી લ્યો, હેમની..મજરો
દાસી જીવણ ભીમ પ્રતાપ, જેમ કહાવો તેમની,
સામું જુઓ સામળા વા'લા, આંખ ઉઘાડો આમની...
મજરો માની લિયો.

મેલી દે મમતા

મામાદશાનો બાલકો

તુજ વિના જીવડો નંઈ જાય રે,
સાંઈકો ભેદ ન પાયો,
છોડી દે મમતા, મમતાને મારો રે,
મેલી દે મમતા
દિલ દરિયામેં ડૂબકી દીધી, મિંયા,
તેરે રે કરમ મેં શંખલા,
મોતી કાં સેતું પાવે ?...મેલી દે મમતા.
આ રે કાયામાં બાગબગીચા, મિંયા,
નંઈ રે ફૂલન કેરી બાસ રે ભમરા,
આને લુભાયો.....મેલી દે મમતા.
નવ નવ રંગ કી બારી બની હે, મિંયા
નંઈ રે જીવન કેરી આસ,
કયા મરને કા ધોખા ? .. મેલી દે મમતા.
કર કર બંદગી, આ પલ ના'વે મિંયા,
કહેત મામાદશાનો બાલકો
મનખો વારી વારી ના'વે....મેલી દે મમતા.

॥ વિદ્યાવૃત્ત ॥

આઈસ્ટાર કોલેજના પર્યાવરણ વિભાગ દ્વારા નળ સરોવર પક્ષી અભ્યારણ્યની મુલાકાત : ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત અને સીવીએમ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થા આઈસ્ટાર કોલેજના પર્યાવરણ વિભાગ દ્વારા તા.૨૬ ડિસેમ્બરના રોજ ગુજરાત રાજ્યના પ્રથમ રામસર સાઈટ નળ સરોવર પક્ષી અભ્યારણ્ય ખાતે એક દિવસીય શૈક્ષણિક પ્રવાસ યોજાયો હતો. આઈસ્ટાર સંસ્થાના પર્યાવરણ વિભાગના હેડ ડો. હિરેન સોનીના માર્ગદર્શન હેઠળ યોજાયેલ આ શૈક્ષણિક પ્રવાસમાં આઈસ્ટાર કોલેજના પર્યાવરણ વિભાગના ફેકલ્ટી ડો.ધૃતિ પટેલ અને પીએચ.ડી. સંશોધક હિરેન ચૌધરીએ જલખાવિત વિસ્તારની જૈવિક તંત્રમાં ઉપયોગિતા, પોષણકડીમાં મહત્ત્વ, પર્યાવરણ સંરક્ષણ અને તેનું સંવર્ધન જેવા મહત્ત્વનાં પાસાંઓ વિશે આશરે ૪૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓને પૂરતું માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું હતું. વધુમાં, આ વિસ્તારના પાણી અને માટીના ભૌતિક, રાસાયણિક

અને જૈવિક ગુણધર્મો વિશે પણ વિદ્યાર્થીઓને વૈજ્ઞાનિક રીતે પૂરતી સમજ આપવામાં આવી હતી. જેમાં પાણી અને માટીના પ્રકારો, પારદર્શકતા, પ્રોડક્ટિવિટી, બાયોલોજિકલ ઓક્સિજન ડિમાન્ડ, ડીસોલ્ડ ઓક્સિજન, પીએચ અને ઇલેક્ટ્રિકલ કન્ડક્ટિવિટી જેવા વિવિધ ગુણધર્મોનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રવાસ દરમ્યાન સૌ વિદ્યાર્થીઓને નળ સરોવર પક્ષી અભ્યારણ્યમાં શિયાળા દરમ્યાન આવતા વિવિધ પ્રકારના યાયાવર પક્ષીઓ જેવા કે સી ગલ્સ, સ્ટિન્ટ, પ્લોવર, સ્નાઈપ, માર્શ હેરિયર, બ્લેક ટેઈલ્ડ ગોડવીટ, કોમન ફૂટ, પર્પલ મુરહેન અને ડેમોઈઝલ કેન વગેરે બતાવવામાં આવ્યા હતા. વિદ્યાર્થીઓમાં પર્યાવરણ વિશે જાગૃતિ કેળવવાના ઉદ્દેશ હેઠળ યોજાયેલ આ શૈક્ષણિક પ્રવાસની સફળતા બદલ આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડો.કિરીટ પટેલ અને કોલેજ સંયોજક ડો.જીગર પટેલે સૌ ફેકલ્ટી અને વિદ્યાર્થીઓને હાર્દિક અભિનંદન પાઠવ્યા હતા.

॥ नवां काव्यो ॥

गजल

रषाछोड वी. परमार

शून्यनो संग्गाथ लईने क्यां जशुं ?
वाढणोना महेलमां जईने वसुं ?
आपी आपीने दीधी ताणी मने
छाथ ययणाव्यो छतां भोजे डसु ?
लीमनां पगलां अमे ज्ञेयां नथी,
छोडीने रस्तो डवे हुं क्यां भसुं ?
आंकडानी वात मांडे ने ध्रुं,
शून्यने लाव्या पछी प्रेमे धसुं.
अेक भीडुं मारुं पण मांडो लला,
पूठे नईं तो मोभरे पाडो कशुं.

१६७८/२, सेक्टर-२/डी,
गांधीनगर (मो) ८४२८८६७१७८

गजल

साहिल

आउट नथी थयो हुं - ना ईन थई गयो छुं
डर लिन्क साथे तोये लोगीन थई गयो छुं
अे जन्मे अे ज घडीअे कीधी छे दूध पीती
हुं मारी कामनानुं कोङ्गिन थई गयो छुं
गंतव्य स्थाने क्यारे पछोयीश राम ज्ञे
हुं तो भडी गयेलुं अेन्जिन थई गयो छुं.
तारा स्मरणनी सी.डी. छे पारावार किन्तु
भौसमना लीधे काणोधन स्कीन थई गयो छुं.
अमृतना कुंभ जेवो लागुं छुं अेटले तो
मजदूर दंपतीनुं टिङ्गिन थई गयो छुं.
सरभावुं केम मुजने ना मोर-पीरुध साथे
बाणकनी बाभरीनी रिबीन थई गयो छुं.
धसमसती ट्रेनमांथी देभाता दृश्य जेवो
लोकोनी माटे 'साहिल' हुं सीन थई गयो छुं.

नीषा-३/१५, दयानंद नगर,
राजकोट-३६०००२, (मो) ८४२८७ ८००६८

वाणी

पुष्करराय जोषी

शे वेडईवी वाणी ?
घोन्चाटो ने भाग-दोडमां
सौनी अेक कडाणी...
पण-पण रंग बढलती दुनिया
शतरंज शी छे याल,
आज ओजवो रंगे-यंगे
ओगशे केवी काल ?
कोने कडेवी दलनी वातो
धम्मर धम्मर-घाणी...
यंत्रो लेणो यंत्र थै'गयो
थई गयो यकर-लम्मर,
मरवानी ये क्यां छे वेणा,
माथे दुःभना डुंगर,
आतमना ओडा कूवे
पूटी छे सरवाणी....

४७८, गुजरात डाउंसिंग बोर्ड,
कणकोट पाटिया, कालावड रोड,
राजकोट-३६०००५, (मो) ८८२५१६५१६४

नथी समज्या

दीप्ति वछराजनी 'शिवा'

नथी समज्या, अत्यनुं डोय भानाभत, नथी समज्या,
तमे सम्राट, लयनां लभलभांनी गत नथी समज्या.
तमे अकबर, ईबादतमां रडेलुं सत नथी समज्या,
तमे तानारीरीनी मृत्यु संग संगत नथी समज्या.
तमे साधुं नईं भ्रत्मांडने बस अेटला माटे,
तमे आराधना-आराध्यनुं अंगत नथी समज्या.
कमाडो जेटलां करशो, अरीसा अेटला मणशे,
तमे अकबर, उज्ज ईतिहासनी आदत नथी समज्या.
अमे तानारीरी भोयां, तमे अइसोस अेकादो,
तमे तो न्याय क्यां लूलो पड्यो, अलभत नथी समज्या.
'शिवा', दीपक अने मल्लार के' तानारीरीना सम,
अमे अकबर, उज्ज पण आपनी डसरत नथी समज्या.

(मो) ८८१३७०११७०

॥ वैભવ-વારસો ગદ્ય વિભાગ ॥

નવીન કેળવણી એટલે ?

નાનાભાઈ ભટ્ટ

આપણે હમણાં હમણાં નવીન કેળવણી અને કેળવણીની નવીન દૃષ્ટિની વાતો કરીએ છીએ, અને છાત્રાલયના ગૃહપતિમાં આ નવીન દૃષ્ટિ આવે એવી અપેક્ષા પણ રાખીએ છીએ. આપણે આ નવીન કેળવણીનાં લક્ષણો તપાસીએ.

નવીન કેળવણીનું એક લક્ષણ એ કે તે વિદ્યાર્થી-પ્રધાન છે. આપણી ઘણી શાળાઓ હજી આજે વિષય-પ્રધાન છે. આપણી શાળાઓમાં પરંપરાથી ચાલ્યા આવતા વિષયો વિદ્યાર્થીને રુચે, ન રુચે તો પણ ભણવા જ પડે છે, અને તે તે વિષયોના સારા અભ્યાસ ગ્રેજ્યુએટોને આપણે શિક્ષકો પસંદ કરીએ છીએ. શાળાના વિષયો વિદ્યાર્થી માટે છે - પણ વિદ્યાર્થી વિષયો માટે નથી, એ વસ્તુ આપણા લક્ષમાં હોત, તો તો આજે આપણે વિષયના જાણકારને શોધીએ છીએ તેમ વિદ્યાર્થીના જાણકારને શોધતા હોત. નવીનચંદ્રને સંસ્કૃત શીખવવું હોય, તો શિક્ષકને જેમ, સંસ્કૃતનું જ્ઞાન જોઈએ તેમ જ નવીનચંદ્રનું પણ જ્ઞાન જોઈએ. પણ આપણી નજર પર આ વાત નથી.

આપણી શાળાઓની માફક જ આપણાં છાત્રાલયો પણ વિષય-પ્રધાન છે. વિદ્યાર્થી-પ્રધાન નથી. આપણા ગૃહપતિઓની લાયકાતમાં વિદ્યાર્થીને ઓળખવાની શક્તિનો સમાસ ક્યાં છે? છાત્રાલયનો કોઠાર ચલાવી દઈએ, વિદ્યાર્થીઓને ઘરના પાઠો ફક્કડ કરાવી દઈએ, ને સેક્રેટરીને રાજી રાખી શકીએ, તો પછી વિદ્યાર્થીને ઓળખીએ છીએ કે નથી ઓળખતા એ કોણ જુએ છે? આપણાં છાત્રાલયોમાં કેન્દ્ર સ્થાને આપણે ગૃહપતિઓ, કેન્દ્રસ્થાને સેક્રેટરી, કેન્દ્રસ્થાને રસોયો, કેન્દ્રસ્થાને ધર્મશિક્ષણ, કેન્દ્રસ્થાને

સમયપત્રક, કેન્દ્રસ્થાને વાર્ષિક મેળાવડો, કેન્દ્રસ્થાને આપણી શિસ્ત, નહિ કે કેન્દ્રસ્થાને વિદ્યાર્થી. છાત્રાલયનું ખુદ અસ્તિત્વ વિદ્યાર્થીઓની કેળવણી માટે છે. જો તેને માટે તે ઊભું થાય છે, તો તેને જ કાં આપણે હડસેલી પાડીએ? છાત્રાલયના આખા વિચારમાં અને વ્યવહારમાં વિદ્યાર્થીને કેન્દ્રસ્થાન પર મૂકવો જોઈએ, અને આપણે બધાએ એની આસપાસ ગોઠવાઈ જવું જોઈએ.

આથી કોઈ એમ માની ન લે કે છાત્રાલયમાં વિદ્યાર્થી કરે તે જ થાય, અને વિદ્યાર્થીઓ જ છાત્રાલયમાં માટેલા થઈને ફરે, વિદ્યાર્થી કેન્દ્રસ્થાને એટલે આપણે તેનો અને તેના માનસનો વિચાર પહેલાં કરવો. આપણે ગૃહપતિઓ છાત્રાલયમાં જે જે કરીએ કે વિચારીએ તે ખુદ વિદ્યાર્થી ઉપર શું પરિણામ લાવશે, વિદ્યાર્થીના અંતરને સારી વસ્તુ તરફ કેટલું અભિમુખ કરશે, તેની શક્તિમાં કેટલો વધારો કરશે, તેના જીવનમાં કેટલું જડાઈ જશે, વગેરેનો વિચાર કરીએ તો બસ છે. આજે તો આપણને સારું લાગ્યું માટે વિદ્યાર્થીને સારું લાગવું જ જોઈએ એમ માનીને આપણે ચાલીએ છીએ, અને વિદ્યાર્થીનો વિચાર સરખો કરતા નથી. આથી ખરી રીતે આજે વિદ્યાર્થી શાળામાં કે છાત્રાલયમાં કેળવણી મેળવે છે. તેના કરતાં બહારથી વધારે મેળવે છે અને શાળા-છાત્રાલયોમાંથી છૂટીને હાશ કરે છે.

આની સાથે ગાઢ સંબંધ ધરાવતું નવીન કેળવણીનું બીજું લક્ષણ એ છે કે તેમાં વિદ્યાર્થીના વ્યક્તિત્વનો આદર હોય છે. વિદ્યાર્થી એક મીણનું પૂતળું કે કોરો કાગળ નથી અથવા તો જેમ વાળવા ધારીએ તેમ વાળી શકાય તેવો પાતળો છોડ નથી. એ એક સ્વતંત્ર આત્મા છે. વ્યક્તિ છે, જીવતું પ્રાણી છે અને તેને પોતાના વિકાસના ખાસ નિયમો છે દરેક વિદ્યાર્થી અનંત શક્તિઓને લઈને અવતરે છે અને

પોતાની અમુક ચોક્કસ રીતે આગળ વધે છે. વિદ્યાર્થીના આ વ્યક્તિત્વનો વિચાર આપણી શાળાઓમાં તેમજ છાત્રાલયોમાં ક્યાં છે ? આપણાં છાત્રાલયો તો સિપાઈઓની બરાકો છે એક જ સમયપત્રક, એક જ પોશાક, એક જ શિસ્ત, એક જ તાલીમ - બધાને માટે એક જ જાતની લશ્કરી ગોઠવણ. જુદાં જુદાં વ્યક્તિત્વવાળા વિદ્યાર્થીઓને આપણી શાળાઓ એક જ બીબામાં ઉતારે છે. તેમ છાત્રાલયો પણ ઉતારવા

મથે છે. આથી વ્યક્તિત્વનો દ્વાસ થાય છે. માણસમાં જે કાંઈ માણસાઈ કે જોમ છે એ તો આ વ્યક્તિત્વનું છે. વિદ્યાર્થીઓના વ્યક્તિત્વને કચરી નાખી ફિક્કા પોચા નામદોને ઉત્પન્ન કરવા, તેના કરતાં શાળા-છાત્રાલયો બંધ કરીને ગમે તેવા જંગલી પણ વ્યક્તિત્વની છાપવાળા મદોને ઊભા થવા દેવા એ યોગ્ય નથી ?

(‘અરધી સદીની વાચનયાત્રા’માંથી સાભાર)

॥ વિદ્યાવૃત્ત ॥

સી.વી.એમ.યુનિવર્સિટીની એ.ડી.આઈ.ટી. કોલેજમાં રાજ્ય કક્ષાના ‘આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ-હેકાથોન ૨૦૨૨’ ના ગ્રાન્ડ ફિનાલેનું આયોજન :

માનનીય મુખ્યમંત્રીશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ હેકાથોન-૨૦૨૨ સ્પર્ધા ખુલ્લી મુકવામાં આવેલ હતી. આ સ્પર્ધાના રાજ્યના સરકારી વિભાગો, કચેરીઓ અને ઉદ્યોગો તરફથી ૭૮૩ જેટલા પ્રોબ્લેમ્સ સ્ટેટમેન્ટ આપવામાં આવ્યા હતા. જે પૈકી સરકારશ્રીના વિવિધ વિભાગોના ૧૫૨, સરકારી કચેરીઓના ૪૮૯ અને ઉદ્યોગોના ૧૪૨ પ્રોબ્લેમ સ્ટેટમેન્ટ મળ્યા હતા. હેકાથોન ૨૦૨૨ માં ૩૫૫૪ ટીમે રજિસ્ટ્રેશન, ૨૮૪૬ ટીમે પ્રોબ્લેમ સ્ટેટમેન્ટ સિલેક્શન અને ૨૦૮૮ ટીમે સારાંશ સબમિટ કરેલ હતો.

આ સંદર્ભ અનુસાર ટેકનિકલ શિક્ષણ વિભાગ, ડાયરેક્ટર ઓફ ટેકનિકલ એજ્યુકેશન, ગુજરાત નોલેજ સોસાયટી, અને SSIP અંતર્ગત તા.૧૦-૧૨ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૩ ના રોજ રાજ્ય સ્તરની આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ હેકાથોન-૨૦૨૨નો ગ્રાન્ડ ફિનાલે વલ્લભ વિદ્યાનગરની

સી.વી.એમ. યુનિવર્સિટીની ન્યૂ વિદ્યાનગર સ્થિત એ.ડી.આઈ.ટી. એન્જિનિયરિંગ કોલેજ ખાતે યોજાઈ ગઈ.

ઇવેન્ટ કો-ઓર્ડિનેટર ડો. દ્વિષ્ટિ ભટ્ટે આપેલી માહિતી અનુસાર એ.ડી.આઈ.ટી. પ્રિન્સિપાલ ડો. વિશાલ સિંઘના માર્ગદર્શન હેઠળ યોજાયેલ આ ગ્રાન્ડ ફિનાલેમાં આશરે ૪૮ જેટલી ટીમોએ ભાગ લીધો. સ્પર્ધા માટે ૨૨૯ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ, ૪૮ મેન્ટર્સ તથા ૧૫ જેટલા જ્યુરી મેમ્બર, ઇવેલ્યુએટર્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી એક્સપર્ટ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. ભાગ લેનાર ટીમો સળંગ ૩૬ કલાક સુધી અવિરત ટીમ વર્ક કરીને તકનીકી કુશળતા, વૈચારિક ક્ષમતા, ટીમ કૌશલ્ય, સ્ટાર્ટઅપ ક્ષમતાથી વિવિધ પ્રોબ્લેમ સ્ટેટમેન્ટ્સના હાર્ડવેર/સોફ્ટવેર આધારિત સોલ્યુશન રજૂ કર્યા હતા. આ ફિનાલે તારીખ ૧૦ ફેબ્રુઆરીના સવારે ૮ કલાકે શરૂ થઈ અને તારીખ ૧૧ ફેબ્રુઆરીના સાંજે ૫ કલાક સુધી સતત ૩૬ કલાક સુધી ચાલી હતી.

સમગ્ર કાર્યક્રમના આયોજન અંગે સીવીએમ યુનિવર્સિટીના પ્રેસિડેન્ટ માનનીય શ્રી ભીખુભાઈ પટેલ તથા હોદ્દેદારોએ અભિનંદન સાથે શુભેચ્છાઓ પાઠવી હતી.

॥ लघुकथा-१ ॥

पीगणतो गुस्सो

गिरिमा धारेभान

रोशनी अने रवि वय्हे अवारनवार याल्या करती 'तु तु मै मै' आज्जे पराकाष्टाये पळोय्नी હતી. रवि अेना गुस्साने काबूमां राभी शक्यो न હતો अने એલફેલ બોલવા માંડ્યો હતો. હંમેશા સમસમીને બેસી જતી કે પછી રડીને હલકી થઈ જતી રોશનીની જીભ પણ આજ્जे બેફામ બોલવા માંડી હતી. આજ્जे તો અેના મગજમાં એ જ વિચારો હતા - કાયમ મારે જ શું કામ સાંભળવાનું ? હું બોલતી નથી એટલે અેનો પાવર વધતો જાય છે. અેને ગુસ્સો આવે તો હું માણસ નથી ? બહુ થયું. હવે તો સાંભળવું જ નથી.'

રોશનીનું આ નવું સ્વરૂપ રવિ પચાવી ન શક્યો અને અેનો હાથ ઊપડી ગયો. તમાચો માર્યા પછી એ પોતે પણ રોશની જેટલો જ ડઘાઈ ગયો અને બેડરૂમમાં સૂવા જતો રહ્યો.

રવિના ગયા પછી રોશનીએ બેગ ઉતારી અને પોતાનાં કપડાં ભર્યાં. અેનું માથું ગુસ્સાથી ફાટફાટ થતું હતું અને મગજમાં વિચારોનો જવાળામુખી ઊકળતો હતો, 'સવાર પડે એટલે

નીકળી જ જઈશ. રવિ સમજે છે શું અેના મનમાં ? મારે જ કાયમ અેનો ગુસ્સો સહન કરી લેવાનો એમ ? એમ એ હાથ કેવી રીતે ઊપાડી શકે ? હવે તો રહેવું જ નથી અેની સાથે. આમ તો મારા વિના એક મિનિટ પણ ચાલતું નથી. હવે એકલા રહેવાનું આવશે એટલે ખબર પડશે. મારે શું ? જે કરવું હોય એ કરશે. મારે એ માણસ સાથે સંબંધ જ નથી રાખવો.'

રોશનીએ નક્કી કર્યું કે રાત્રે એ બહાર સોફા ઉપર જ સૂઈ જશે. એ અેમના રૂમમાં ઓશીકું લેવા ગઈ. રોજ રવિનાં નસકોરાંના અવાજથી ભરાઈ જતો અેમનો રૂમ આજ્जे શાંતિ ઓઢીને સૂતો હતો. રોશનીને નવાઈ લાગી. માનવ તો આંખ બંધ કરે અને અેના નસકોરાં ચાલુ થઈ જાય. આજ્जे શું થયું ? કંઈ... ? અેના હૃદયના ધબકારા વધી ગયા. એ.સી.ની ઠંડકમાં પણ શરીરે પરસેવો વળી ગયો. એ ધીમેથી રવિ પાસે ગઈ અને અેની છાતી ઉપર હાથ મૂક્યો. રવિ જાણે અેની જ રાહ જોતો હતો. એણે આંખ ખોલી અને આંસુ ભરેલી આંખે રોશની સામે જોઈ રહ્યો.

૧૦, ઈશાન બંગલોઝ, સુરધારા-સતાધાર રોડ,
થલતેજ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૫૪
(મો) ૮૯૮૦૨૦૫૯૦૯

॥ વિદ્યાવૃત્ત ॥

આઈસ્ટાર કોલેજના પર્યાવરણ વિભાગના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સ્પેરી સંસ્થાની મુલાકાત : ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત અને સીવીએમ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થા આઈસ્ટારના પર્યાવરણ વિભાગ દ્વારા વલ્લભ વિદ્યાનગર સ્થિત સરદાર પટેલ રિન્યુએબલ એનર્જી રિસર્ચ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ (સ્પેરી) દ્વારા આયોજિત ઓપન હાઉસ ખાતે એક દિવસીય શૈક્ષણિક મુલાકાતનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં આઈસ્ટાર સંસ્થાના પર્યાવરણ વિભાગના હેડ ડો. હિરેન સોનીના માર્ગદર્શન હેઠળ અને ફેકલ્ટી ડો. ધૃતિ પટેલના નેતૃત્વ હેઠળ પર્યાવરણ વિભાગના અનુસ્નાતક કક્ષાના દ્વિતીય સેમિસ્ટરના વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો. આ મુલાકાત દરમ્યાન સ્પેરીના સંશોધન વિભાગના વૈજ્ઞાનિકો તથા શોધ એકમના સમગ્ર સ્ટાફ સભ્યોએ સ્પેરીની કામગીરી તેમજ નવીનીકરણીય ઊર્જાને લગતા વિવિધ ઉપકરણો અને તકનીકો વિશે વિદ્યાર્થીઓને પૂરતું માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું હતું. આ ઓપન હાઉસમાં સૌ વિદ્યાર્થીઓએ વિવિધ તકનીકો જેવી કે બાયોમાસ કુક સ્ટવ, મુવેબલ વુડ કટર, બાયોમાસ ડ્રાયર, ગેસિફિકેશન સિસ્ટમ, બાયોડીઝલ, બાયોગેસ પ્રોડક્શન, એર હિટિંગ કલેક્ટર, બાયોમીથેનેશન, સોલાર ટનલ ડ્રાયર, પાયરોલિસિસ, ડિસ્ટિલેશન સિસ્ટમ વગેરે જેવા ઉપયોગી ઉપકરણોનો અભ્યાસ કર્યો હતો. આ ઓપન હાઉસ દરમ્યાન સ્પેરી તરફથી પૂરતો સાથ અને સહકાર મળવા બદલ આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડો. કિરીટ પટેલ અને કોલેજ સંયોજક ડો. જીગર પટેલે સ્પેરીના સમગ્ર સ્ટાફનો આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો અને પર્યાવરણ વિભાગના ફેકલ્ટી તેમજ વિદ્યાર્થીઓને હાર્દિક અભિનંદન પાઠવ્યા હતા.

૧૦ | માર્ચ-૨૦૨૩ | વિ-વિદ્યાનગર ૬૧૭

ISSN 0976-9609

॥ લઘુકથા-૨ ॥

અણઆવડત

નસીમ મહુવાકર

આરવની અકળામણ એના મોં પર તરવરી રહી. એણે કોશિશ કરી પણ એનાથી સીટ પુશબેક ન થઈ. હું સમજી ગઈ. આગળ જે બન્યું એના કારણે એ મને કહેતાં અચકાતો હતો. આજની ક્ષુલ્લક ઘટનાઓ એની અણઆવડત છતી કરતી હતી. સાવ નાની બાબતોમાં પાછો પડતો આ છોકરો કેવી રીતે સામનો કરશે આ જગતનો ? મારા ભાવ ચીડ અને નિરાશા વચ્ચે ઝોલાં ખાઈ રહ્યા.

અમે બહારગામ જઈ રહ્યા હતા. પ્રાઈવેટ બસમાં અમારાં રિઝર્વેશન, છતાં એ ચડ્યો નહિ ત્યાં સુધી બેચેન રહ્યો. ભીડ હળવી થતાં મેં એને આગળ મોકલેલો. સામાન સાથે હું સીટ પાસે પહોંચી ત્યારે આરવ પાછળની ખાલી સીટ પર અને અમારી જગ્યાએ બીજો છોકરો. મારી નજરના પ્રશ્નાર્થના પ્રત્યુત્તરમાં માત્ર આરવના ખભા ઊંચા થયેલા. પેલા છોકરાને એની જગ્યા પર જવા મારે કહેવું પડ્યું. આરવને વિન્ડો સીટ પર બેસાડ્યો. એના પગને નડતી એની બેગને મારે સીટ નીચે ગોઠવવી પડી. એનાથી સરખા ન ખુલતા બારીના પરદાને મારે પાઈપ પરથી સરકાવવો પડ્યો.

આગળની સીટ પુશબેક થતાં આરવને પણ પોતાની સીટ પાછળ ધકેલવી હતી પણ કેવી રીતે એ ખબર નહોતી. પાછળની સીટવાળા ખીજાશે એવો ડર અને હું ગુસ્સે થઈશ તો ? એવા વિચારે એ ચૂપચાપ, એસીની વેન્ટ સેટ કરતો બેસી રહ્યો.

“જોયું આરવ, ઘરે તને ટોકું છું એ તને નથી ગમતું. હવે તું જ કહે, આવી નાની બાબતોમાં શું કરવું, કેમ કરવું એની તને જરાયે સમજ પડે છે ?”

એનો બંધ તૂટી પડવાની તૈયારીમાં હતો. એણે દબાયેલા અવાજે કહ્યું.

“ક્યાંથી સમજ પડે ?”

“કેમ ન પડે ?”

“મમ્મા, હું કેટલી વાર બસમાં બેઠો ?”

મેં યાદ કરવા મથામણ કરી જોઈ પણ કશું સ્પષ્ટ ન થયું. એની વાત સાચી હતી. એ જન્મ્યો ત્યારથી કારમાં જ ફેરવ્યો છે. બસની મુસાફરી એની ચૌદ વરસની ઉંમરમાં એ પહેલીવાર કરી રહ્યો હતો.

મેં કાયમ એની પાસે અપેક્ષાઓ રાખી. એમાં એ ખરો ન ઊતરતાં ગુસ્સો કર્યો. ક્યારેય એ વિચાર આવ્યો જ નહીં કે મારા માટે જે સામાન્ય અને રોજિંદું હતું એ એના માટે નહોતું. ઘરે એને જે બાબતો માટે ટોકતી એ તમામ બાબતોએ મારા વિચારમાં ધક્કામુક્કી કરી.

એને અનુભવ આપ્યા વિના મેં બતાવેલી એની તમામ અણઆવડતો મારી સામે આંગળી ચીંધી ઊભી રહી ગઈ.

‘અમે’, ૩/એ, ૧૯૨૯, નંદાલય હવેલી પાસે,
સરદારનગર, ભાવનગર-૩૬૪૦૦૨
(મો) ૯૯૧૩૧૩૫૦૨૮

— પરિસ્થિતિ માણસને ઉંમરથી પહેલા વધારે સમજદાર બનાવી દે છે.

— ઢગલો પુસ્તકો વાંચી ને બે લીટી પણ નથી લખી શકાતી,
પણ એક કડવો અનુભવ તમને આખું પુસ્તક લખાવી શકે.

॥ ચિંતન ॥

જીવન જીવવાનો કીમિયો

હર્ષદ કે. ડાડિયા

જીવન જીવવું કેવી રીતે ? સર્વ પ્રથમ તો તમને ગર્વ હોવો જોઈએ કે પશુ, પક્ષીઓ, પ્રાણીઓ કરતા તમે માનવ જન્મ પામ્યા છો. ખરુંને ? ગર્વની વાત જ છે ને! જ્યાં વિશેષ જન્મ છે ત્યાં વિશેષ જીવન હોવાનું, વિશેષ રીતે જીવવાનું નક્કી કરો. તમે તમારી જાત સાથે અનહદ પ્રેમ કરો. અભિમાની બનવું નહીં ને આમ આદમી બનવું તે જ સીધી ને સાદી સમજણ. તમે પોતે જગતના બધા કરતાં અલગ જ વ્યક્તિત્વ ધરાવો છો તેમ માનો અને ઉપયોગ કરો. તમારો મત તમારો જ તો છે. તમારા વિચારો તમારા જ છે. તમારી વિચારશ્રેણી આગળ ધપાવી તે મુજબ કામ કરો. તમે તમારા ધારાધોરણ ઘડો, નક્કી કરો તે જ રાહ પર ચાલો. માત્ર ને માત્ર શરત એટલી જ કે સત્યનો રસ્તો અપનાવેલ હોવો જોઈએ. કોઈ ધનવાન થવાનો શોર્ટકટ ન જ અપનાવો. આનો અર્થ એ નથી કે તમે બીજાની વાતો ન સાંભળો કે ગણકારો. જીવનનાં બધાં જ પાસાં, મત, વિચાર જાણો, સમજો અને નક્કી તો તમારા મનને જ કરવા દો કે તમે જે કરો છો તે કરશો તે સાચું. સફળતાને વરશો. તમારી-મારી જિંદગી ક્રિકેટના મેદાનમાં બેટિંગ કરવા ઊતરેલ બેટ્સમેન જેવી છે. બધી જ બાજુઓનું નિરીક્ષણ કર્યા પછી પોતાની આવડત, ટેકનિક્સથી આવતા બોલને ક્યાં ફટકારવો તે જ તો કાબેલિયત છે. ઉસ્તાદ બેટ્સમેન તો ધીરગંભીરતાથી થોડા બોલ, બોલની ગતિ, ચાલ, થોડી ઓવર, ધ્યાનમગ્ન એકાગ્રતાથી જોઈ સમજણપૂર્વક રમી પછી જ ફટકાબાજી કરે છે. તે જંગી રનનો જુમલો ખડો કરી નાખે છે. આ શું સૂચવે છે ? જીવનમાં પણ બધું નિહાળી સમય આવ્યે આગેકૂચ કરવાની છે. જ્યાં સુધી બેટ્સમેન કોઈ ભૂલ કરી આઉટ ન થાય તેમ તમે પણ ખોટા નિર્ણયો કે ઢીલાશ, ક્યાશ, આગસ, વગેરે નકારાત્મક વલણ, જેવો વ્યવહાર કરવો નહીં. તમારી સફળતાની દાંડીકૂચ કોઈ અટકાવી શકતું નથી. તમારી સફળતાના મુકામ માટે તમારે જ ઈંટ,

૧૨ | માર્ચ-૨૦૨૩ | વિ-વિદ્યાનગર ૬૧૭

ગારો, રેતી, સિમેન્ટ, પાણી વગેરેથી ચણતર કરી નવી ઈમારત સર્જવાની છે. તમે દુનિયાથી નથી... તમારાથી દુનિયા છે તેવો પ્રચંડ આત્મવિશ્વાસ કેળવો.

જીવન જીવતા જઈએ તેમ ક્યારેક આવતું નબળામાં નબળું પાસું તે આર્થિક મુસીબત, ફંડની વિડંબણા, નુકસાન, દગો-ફટકો, નામોશી, જીવનને પલટો ખવડાવી શકે છે. તો ધંધાકીય જ્ઞાન વડીલો, એક્સપર્ટ, સલાહકારો તથા અનુભવીઓ પાસેથી મેળવી આર્થિક સ્થિતિ મજબૂત રાખી શકાય તે માટેનું આયોજન કરવું. લાંબાગાળાનું જ વળતર મળતું રહે તેવી બચતો વગેરેમાં રોકાણ કરતા જ જવું. મિત્રોની મિત્રતા હંમેશાં સાથે રાખવી. કદી ભૂલવી નહીં.

તમારી ગેરહાજરીમાં તમારી વ્હાલી પત્નીને ભવિષ્યમાં કોઈપણ જાતની તકલીફ ન પડે તે માટેનું રહેકાણ, આર્થિક આયોજન મજબૂત કાયદેસરપૂર્વક જ કરવું જેથી તે સ્વતંત્ર માલિક કાયમ માટે રહી શકે. સંતાનોને પગભર કરવા કિન્તુ આર્થિક મદદમાં હરહંમેશ મદદકર્તા ન બનતા રહેવું. કારણ કે તમારી જરૂરિયાતમાં તે પીછેહઠ કરશે તો પસ્તાવાનો વારો આવશે. આવનાર લક્ષ્મીનો આદર સત્કાર તથા તેની પવિત્રતા સાચવી જ રાખવી. કોઈપણ વ્યસનો કે ઉડાઉ ખર્ચાઓ પાછળ લક્ષ્મીનો વપરાશ કરવો નહિ. કારણ કે આડે રસ્તે ગયેલી લક્ષ્મી કદી પણ પાછી ફરતી નથી.

જીવનમાં યુવાનીકાળ કમાણી કરવાનો મહાકાળ છે. યુવાનીમાં જ કસરતો, યોગા, પૌષ્ટિક આહાર-વિહાર તથા શરીરની સુસજ્જતા પર વધુ ને વધુ ધ્યાન આપી મહેનત કરતા રહેવું જેથી વધતી ઉંમરે ઘસાતા શરીરમાં પણ રોગગ્રસ્ત થવાય નહિ. દૈનિક ચર્ચા સુખરૂપ કરી શકાય.

જીવન જીવતા જીવતા કોઈપણ શોખ કેળવો જે તમને તાજગી મેળવવા ગમે ત્યારે દોસ્ત બની મદદગાર થશે. સંગીતમય જીવન.. જીવનમાં સંગીતથી આનંદ, રોમાંચકતા મેળવો જે જીવનમાં નવી જ ઊર્જા ઉત્પન્ન કરશે.

દેશના ખૂણે ખૂણે શક્ય હોય ત્યાં રજા

ISSN 0976-9609

માણવા નીકળી પડો. ત્યાંની નવીનતા-સૌંદર્ય, આબેહૂબતા, જાહોજલાલી, ખોરાક, પહેરવેશની વિશિષ્ટતા વગેરે સમજી, માણી ભરપૂર આનંદથી મન-તન-હૃદયને પ્રકુલિત કરો જે ટોનિકની ગરજ સારશે. “મન ચંગા તો કઠરોત મેં ગંગા”.

જીવન જીવવા માટે ઘણાં કારણો છે. તમે જ શોધી કાઢી તે પ્રમાણે જીવી સફળ થઈ મહાન બનો. ધ્યેય વગર જીવન વહી જતું પાણી જ છે.

જીવન જીવતા ક્યારેક નિષ્ફળતા સાથે નુકસાની ભોગવવી પડે છે. ત્યારે દોષનો ટોપલો એકબીજાના માથે ન ઢોળો. તમે પોતે જ જવાબદાર છો અને નિરાંતે, શાંત-ચિત્તે વિચારી નક્કી કરો ક્યાં, કોઈ કારણોથી ઠોકર વાગી ?

જીવનને એક જ લયમાં ન જીવો. વિવિધતાથી ભરી દો. ક્યારેક વગર જણાવ્યે પત્ની, બાળકો સાથે ફિલ્મ, રેસ્ટોરન્ટમાં, હરવા-ફરવા નીકળી પડો. બસ.. જુઓ કેવી તો મજા પડી જશે. બધા જ ખુશ-ખુશાલ થશે. પત્નીના મુખ પર સ્મિત તે જીવન જીવવાનું પ્રેરકબળ છે. કામધંધા પર જે પણ સાધનથી

પહોંચતા હો તેમાં ક્યારેક બદલાવ કરો. ક્યારેક બસમાં કે ટ્રેન કે વધુમાં પગપાળા કરી જુઓ. આ વિવિધતા મનમાં અલગ જ તરંગો, વિચારો ભરી, નવીનપણું ભરી દેશે. કદાચ નવો જ વિચાર સ્ફૂરી વધુ સફળ થવાય. ક્યારેક જીવનમાં એકલા પણ રહેવાની આદત પાડો. કાલે કોને ખબર છે કોનો વારો છે ! આજે તેનો તો કાલે આપણો વારો હશે. યાદગીરીમય જીવન યાદોથી ભરી દો. જીવન જીવતા માણેલ સારો સમય અને તેની યાદોને વાગોળો મનમાં.... દુઃખદ બિના કે આઘાતને ભૂતકાળ જ રહેવા દો.

હા... ધાર્મિક બનતા રહેવું. ધર્મ દિલમાં.... મનમાં... આચરણમાં ઉતારવો બાકી... જીવન જીવતા જીવતા... અંતિમ શ્વાસે... લોકો કહે કે ‘અભિ ન જાઓ... છોડકર...કે દિલ અભી ભરા નહીં...’

એ/પ, વૈભવ, તિલક રોડ, ઘાટકોપર (ઈસ્ટ),
મુંબઈ-૪૦૦૦૭૭, (મો) ૯૬૧૯૦૯૬૬૭૫
Email:saryutextiles@yahoo.co.in

॥ વિદ્યાવૃત્ત ॥

CVMUની ADIT કોલેજમાં AICTE-ATL આયોજિત ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ પ્રોગ્રામ યોજાયો : CVMUની ન્યૂ વિદ્યાનગર સ્થિત ADIT કોલેજના સિવિલ એન્જિનિયરિંગ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા “ગ્રીન ટેકનોલોજી : ઈનોવેશન એન્ડ ચેલેન્જિસ” વિષય પર તા. ૧૨ થી ૨૩ ડિસેમ્બર ૨૦૨૨ દરમ્યાન ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ પ્રોગ્રામનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રોગ્રામ કો-ઓર્ડિનેટર ડો. દૃષ્ટિ ભટ્ટ અને પ્રો. દર્શન યાજ્ઞિક તરફથી મળતી માહિતી મુજબ AICTE-ATL પ્રાયોજિત આ FDP માં લગભગ ૩૩ જેટલા ફેકલ્ટીસે ભાગ લીધો હતો, જેનું પ્રથમ વીક ઓનલાઈન તથા બીજું વીક ઓફલાઈન કેટેગરીમાં હતું. બે વીકના આ પ્રોગ્રામમાં લગભગ ૧૭ જેટલા સેશન્સનું આયોજન થયું હતું.

ઓફલાઈન ઉદ્ઘાટન સમારોહમાં પ્રો.(ડો.) પ્રફુલકુમાર ઉદાણી તથા ડો.ઉર્મિલ દવે,

નિરમા યુનિવર્સિટીની વિશેષ હાજરી રહી હતી. અને તેમણે આ FDPની મહત્વતા સમજાવી હતી. આ FDP માં GSPC, CSRI ન્યૂ દિલ્હી IIT જોધપુર, NIT કેલીકટ, NIT સુરત, NICMAR પુણે, MSU બરોડા, PDPU ગાંધીનગર, NIRMA અમદાવાદ જેવી પ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાઓમાંથી એક્સપર્ટ સ્પીકર્સે તેમના વ્યાખ્યાન આપ્યા હતા. આ FDP દરમ્યાન AMUL આણંદની ઈન્ડસ્ટ્રિયલ વિઝિટનું પણ આયોજન થયું હતું. વિવિધ સહભાગીઓને AICTE IDEA લેબમાં પણ પ્રેક્ટિકલ સેશનનો અનુભવ મળ્યો હતો.

FDP કો-ઓર્ડિનેટર ડો.રાજીવ ભટ્ટે AICTE નો ૩ લાખ જેટલી ગ્રાંટ આપવા બદલ આભાર માન્યો હતો. આ દરમ્યાન ગ્રીન કન્સ્ટ્રક્શન, નેનો ટેકનોલોજી, કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટ, ગ્રીન બિલ્ડિંગ, વોટર મેનેજમેન્ટ, સોલિડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ જેવી વિવિધ થીમ પર એક્સપર્ટ સેશનનું આયોજન થયું હતું.

॥ निबंध ॥

मोसाणनी ममता

प्रवीण गढवी

मोसाण - मानुं गाम. गोण जेवुं गण्युं. मोसाणथी ज लाशाभाईओ ओणभाय. मोसाणनी ममता अनन्य डोय छे.

मारा बापुज मोढेराना अने मारां बा, डेसरबा कलोल पासेना गाम पानसरनां. अे मारुं मोसाण. नाम ज डेवुं सरस ? पणसरनुं थयुं डशे पानसर के कोरुं पानभाईना नामथी थयुं डशे पानसर - ञबर नथी. डा, रेलवे स्टेशनथी गाममां प्रवेशतां ज अेक मोटुं तणाव डतुं, परंतु डरते कांरुं ञां वृक्ष नडोतां के जेथी पान पडे सरोवरमां अने पानसर थाय !

योमासुं डेरुं डतुं. डेली थरुं डती. मोढेरानी उत्तर-डक्षिणे आवेली डन्ने नदीओ पुष्पावती अने डूषेणमां पूर आव्यां डतां. मारां नानी ञाभामा कंरुं सांजांमां डशे, तेथी डाने पियर जवानुं थयेवुं. बापुजअे गिंट डोलावेलो. ते काणे डडुयराळ-कलोलनी ट्रेनमां डेसवा रांतेज जवुं पडतुं. रांतेज मोढेराथी यार-पांय गाड थाय. ड गिंट पर डेकां अने डुं कांरुं रडुं ! 'डने डरुं ञाओ, मारे गिंट पर डेसवुं छे.' 'तने ना डडे.' बापुजअे डथ पकडी डेथी डीधो. गिंट पाणना पगे गिंतुं थयुं, ड आगण नम्यां. पछी आगला पगे गिंतुं थयुं, ड पाण नम्यां, डेवी राड नीकणी गरुं. आसपास गिंतेलां सौ डसी पड्यां. आडरे गिंट गयुं मोसाण प्रति. मोसाणनी आ मारी पडेली ड्मृति, त्यारे मारी उंमर डशे पांय-छ वर्षनी.

पछी तो डेकेशनमां अवारनवार जवानुं थतुं. कोरुं वार ड साथे तो कोरुंवार मोटीड साथे. मोढेराथी डडेसाण डस याले. त्यांथी ट्रेन शोभासण, आंभडियासण, डूलासण, डंगरवा थती डूकडूक गाडी पानसर पडोंथे. रस्तामां ड के मोटीड ञमडण, ञंभु, डोर, गुंढा डेवुं डधुं डीधा करे अने यपाडे.

वड अने डीडानी घटाओमां डुपाईने डेडेवुं पानसरनुं नानकडुं स्टेशन आवे त्यारे गितरी जवानुं. डरगोवनमामाने बापुजअे पोस्टकार्ड डपी डीधुं डोय, डेटले लेवा सामे आवी गया डोय ज.

मामाअे माथे मोटी पाघडी, डडुं, डूंकुं धोतियुं पडेरुं डोय. डडुं जयोतिड डूले जेवा लागे. अे गाडुं ञेडी आव्या डोय, अंर गडवुं पाथरुं डोय. ञंभु, ञमडण, डडी डेरी पण लेता आव्या डोय. अमारो सरसामान मामा डरुं ले. सरसामान डेटले डरत डरेली 'वापरनार सुणी रडो' डेवुं डपेली थेलीमां कपडां अने डीकडणीनी डडुं डोय. अडे गाडामां डेसीअे पछी मामा डयकारो करी डणडोने यालता करे. धूणिया मारग पर गाडुं रेतमां यीला पाडतुं आगण वधे. पडेलां आवे जेन डेरासर. डडुं मोटुं डतुं. पण अडे कडी अंर गयेला नडि. 'वाणियानां डंरि, आपणे जरुं डुं काम ?' मोटीड कडतां. त्यारे डरेक धर्मनां डंरि अलग डोय, अरे नातनांय अलग डोय डेवी ञबर नडोती. मोढेरा अमारा आंगणमां डेतरपाणनुं डडेरुं. ते ज अमारा डगवान. मोटीडाना आंगणमां डोडियार मानुं डंरि. ते ज अमारां मा. वगडामां डुडिया डडुं डेवुं डंरि, ते सौनुं. गाममां रामज डंरि, ते पडेलियानुं. जेन डेरासर वाणियाओनुं, डेलडीमा वाघरीओनां, ञेगणीमां रावणियाओनां, डेडरमा रडारीओनां, डडितोना रामापीर !

डथी जरुं शके तेवो गिंथो डरवाजे डतो डेरासरनो. अंर टावर. डेथे घडियाण टकोरा पाडे. ट्रेनमां डूरथी डेभाय. टावर पर कायड डडरियुं डध डेडेवुं डोय. थोडे आगण जतां गामतणाव आवे. ते ज पानसर डशे के डेड, ञबर नडि. 'अेकवार कोरुं टाकोडीअे डडरिया डधपूडाने रंटाणी मारी. डवामां गिडता वेताण जेवुं डडरानुं डूड गिडुं अने पडुं टाकोडीनी पाण'. मामा गाडुं डंकता अलकडलकनी वातो करे. 'टाकोडी डोडीने पडुं तणावमां. डूडकी मारे त्यारे डडर उपर गिडवा करे अने डोडुं डडार कडे तेवा योटी पडे. अडडूओ थरुं डूडी डरुं डियारो ! कोरुं डि डधपूडाने कांकरियाणो करवो नै.

નાગને પણ મારવો નેં. એની આંખમાં આપણો ફોટો પડી જાય. પછી નાગણી તે જોઈ અને શોધીને કરડે હોં કે ! જાબામા !' મામાનું ગપ્પાપુરાણ ચાલતું રહે.

પાનસરના લોકો ટ્રેનની સિટી પરથી ટાઈમ નક્કી કરતા. 'આઠની દિલ્લી જૈ' એટલે કે આઠ વાગ્યા !

વડના પાંદડાંમાંનાં મીઠાં જાંબુ કે ખાટી કેરીના ચીરિયાં મીઠામાં બોળીને ખાતાં ખાતાં ગાડું ઘરે પહોંચી જાય. રેવામામી દોડતાં આવી સામાન લઈ લે.

'આજ કાંય રાંધતા નેં બા, મીં કંકોડાનું શાક વઘારી મેલ્યું સે.' રેવામામી અવારનવાર રાંધવા ન દે. જાબામા આમ બહુ ભક્તિભાવવાળાં પણ નાતજાતમાં બહુ માને નહિ. આંગણાના નાકામાં એક વોરાજીની દુકાન હતી. તેમને ભાઈ બનાવેલા. એટલે જ્યારે દુકાને કંઈ લેવા જઈએ ત્યારે બકરાદાઢી અને માથે છાલિયા જેવી સફેદ ટોપી પહેરેલા ઉસ્માનદાદા પીપરમીટની ગોળી આપે જ. મારી બાને પણ ઘર પાછળ રહેતાં મરિયમબહેન બહેનપણી હતાં. બા તો થોડાં મરજાદી, કેવળ ચા પીએ. પણ મને મરિયમમાસી સૂકી-ગળી બ્રેડ આપે, એને 'ટોસ' કહે. ચામાં બોળીને ખાવામાં બહુ મજા આવતી. મોટીબાના ઘરને ખૂણે તો કેરીઓનો ઢગલો હોય. તે ઘોળીને આખો દિવસ ચૂસ્યા કરીએ.

રેવામામીને પાર વગરની બાધાઆખડી હોય. પગની આંટી મારી અંદર હાથ રાખી જમવાનું વ્રત લીધેલું. તાંસળીમાંથી કોળિયો લઈ જરા હાથ ઊંચો કરી વાંકા વળી કોળિયો મોઢામાં મૂકે. ઉપવાસનો તો પાર નહિ. 'રેવા, તારે તો કોક બાંમણના ત્યાં અવતાર લેવો તો ને ?'

'એવાં આપણાં ભાયગ ચ્યાંથી હોય બા ?' રેવામામી હસી પડતાં.

હવે દરેક જ્ઞાતિવાળા પોતપોતાનાં આરાધ્ય દેવ-દેવી બાંટી રહ્યા છે. બ્રાહ્મણના પરશુરામ, ક્ષત્રિયોના હર હર મહાદેવ, કડવા પાટીદારોનાં ઉમિયામાતા, ઠાકોરોના ભાથીજી, નવાં નવાં મંદિર

બિલાડીની ટોપની જેમ ગામે ગામે, કરભે કરભે, હાઈવે પર બનતાં જ જાય છે. જાણે મંદિર નિર્માણ યુગ ચાલી રહ્યો ન હોય !

બપોરનો સમય ખોડિયારના ઓટલે પીપરની ઘાયામાં હું અને ભીખો રમીએ. એની માને છોકરાં જીવતાં નહોતાં એટલે ભીખાને ભીખ પર રાખ્યો હતો. સૌ એને ભીખો જ કહેતાં ! પીપરની ટોચ પર બેઠેલો હોલો 'પરભુ તું.. પરભુ તું...' એમ રટયા કરતો હોય. જાબામા કહે 'જુઓ બુન, પંખીનો અવતાર તોય કેટલી ભગતિ કરે છે ? અને આપણે મારું-તારું કરી ઝગડી મરીએ છીએ.'

'સતયુગનું લોક આવું નો'તું બા, આ કળજુગમાં લોક હરામી થૈ જયું સ.' હરગોવનમામા પગના નળા પર અસ્નાની ધાર કાઢતાં ટાપસી પૂરે.

સાંજે સૂડાઓનું ટોળું કલબલાટ કરી મૂકે. રાત પડે આંગણામાં ખાટલા પથરાય. અજવાળી રાત હોય. આંબાની મંજરીની સુગંધ હવામાં હોય. હું મોટીબા ભેગો સૂઊં. અભણ હતાં પણ આખા રામાયણ-મહાભારત મોઢે. દંતકથાઓ પણ બહુ મોઢે. રામે સીતાનો ત્યાગ કર્યો એ વાત કરતાં રડી પડે. કોઈવાર અજવાળી રાતે મને લાકડાના ઊડતા ઘોડા પર બેસાડી ઉજજૈન લઈ જાય. કોઈ વાવની પૂતળી મારા અડવાની રાહ જોતી હોય. હું જઈને અડું, એવી એ જીવતી થાય. હું સ્વપ્નલોકમાં સરી પડું...

પાનસર ઉગમણું કહેવાય. ખેતીવાડીમાં સમૃદ્ધ. સોના જેવી જમીન. અમારું મોઢેરા આથમણું કહેવાય. ત્યાંની જમીન ખરહુરી. આંબા ન પાકે, ખીજડા થાય ! ઘઉં ન થાય, જુવાર-બાજરી જ થાય. 'મોઢેરાનું પાણી ખરહુરું,' પાનસરનું પાણી મેઠી દરાખ જેવું બા પાનસરનું પાણી પીતાં કહે.

મારી મોટીબાનું રાંધણું બહુ સારું. ખેતરની માટી જેવા મીઠા, પૂનમના ચંદ્ર જેવા રોટલા ઘડે. સાથે ડુંગળી, રીંગણ, ભીંડા કે શક્કરિયાંની રગડા જેવી ખાટી, તીખી, ગળી કઢી બનાવે. આંગળાં ચાટતા રહી જઈએ. શક્કરિયાંની કઢી હજી પણ મને

બહુ યાદ આવે. છે. વારે તહેવારે કુલેર, સુખડી, લાપસી, ધીમાં લસલસતો શીરો બનાવે. અલબત્ત, મારી બાની રસોઈ પણ એવી જ મીઠી હતી. દવાખાનામાં જઈએ એટલે ગાંડાભાઈ બે હેંડલ હાથમાં પકડાવે. પછી એક મોટરનું હેંડલ ફેરવે એવો શરીરમાં ઝટકો આવે ચીસ નીકળી જાય એટલે હસી પડે. ‘મજા આવીને ! આને કરંટ કહેવાય .’

ગાંડાભાઈનાં બહેન લખમીબહેન એ મારાં બહેન અમૃતબેનનાં બહેનપણી. અમૃતબહેન એમને મળવા જ ખાસ આવે. પછી એ બન્ને મુંબઈ સ્થાયી થયાં. લખમીબેન તે પછી અમેરિકા ગયાં.

હું અને અમૃતબહેન એકલાં આવવાનાં હોઈએ ત્યારે બા અમૃતબેનને ખાસ કહે, ‘બોલવામાં ભાન રાખજે.’ કેમકે મોઢેરા બાજુ દરેક જ્ઞાતિના લોકોને બીજી જ્ઞાતિને હલકી માની તેને હાસ્ય-કટાક્ષનાં નામ આપવાની કુટેવ છે. જેમકે ગબલા, બામટા, કઢીચક્રા, છાંડિયા, ટપલા, ફોકા વગેરે. અમૃતબેન મારી પર ગુસ્સે થાય તો, ‘ચૂપ રહે ગાંધીજી...’ એવું બોલી જાય. હરગોવનમામાને કારણે અમૃતબેનને પાનસરમાં બોલવામાં બહુ કાળજી રાખવી પડે.

મારી બાનાં એક બહેનપણી હતાં, ચંચળબેન, વિધવા. હંમેશ સફેદ સાડલો જ પહેરે. જાતે જનોયા નાયક. ‘અમે મૂળ બામણ...’ એવું વારેવારે કહે અને બ્રાહ્મણ સ્ત્રીની જેમ પૂજાપાઠ, જપમાળા, ભજન અને ગાયનું પૂંછડું પૂજવામાં રાતદિવસ રચ્યાંપચ્યાં રહે. દર પૂનમની રાતે એ બધાં આંગણામાં બેસી ભજનો ગાય. મારી બાનો કંઠ સારો.

મોઢેરામાં લાઈટ નહિ. બાપુજી રોજ ફાનસનો ગોળો રાખથી લૂછે અને દિવેટ કાતરથી કાપી ફાનસ સળગાવે. એ મોઢે સુધી ફાનસને અજવાળે લેખો-વાર્તાઓ-પત્રો લખતા. ચારણી સાહિત્યના વિદ્વાન હતા.

પાનસરમાં ગામની પછવાડે એક મોટો કૂવો હતો. તેની માથે લોખંડની જાળી. અમને નવાઈ લાગે. અમારા ગામનો કૂવો તો ખુલ્લો હતો. અહીં કેમ જાળી ?

‘દુઃખી બાઈયું કૂવો પૂરતી, તેથી ગાયકવાડ સરકારે જાળી નંખાવી દીધી.’ મામાને બધી વાતની ખબર. કૂવાથી થોડે દૂર રામજી મંદિર અને બાવાજી પૂજાપાઠ-સેવા કરે. જાબામા ત્યાં સવારે નાહીધોઈ જાય તો મને લઈ જાય. ટોપરાની અને મુકટી પ્રસાદી મળે.

ગામમાં નાયકવાસ મોટો. ‘આ જનોયા તરગાળા કેવાય. આપણે ત્યાં હોય સે એ મરેઠી તરગાળા. આ જનોયા બામણમાંથી વટલાઈને નાયક થયેલા. પેલા તરગાળા મુસલમાન ધરમ પાળે.’ મોટીબા બધું સમજાવે.

જાબામાની ઉંમર થઈ એટલે સાજાંમાંદા રહેવા લાગ્યાં. અમારે ચારપાંચ ભેંસો હતી એટલે બાને ભેંસનું બંધન. ગાયભેંસ હથવાર હોય એટલે ફક્ત એમને જ દોહવા દે. એટલે વારેવારે પાનસર જવાય નહિ. તેથી બાપુજી જાબામાને મોઢેરા જ લઈ આવ્યા. રોજ રાત્રે રામાયણ-મહાભારતની કથાઓ કરે. મને નાની ઉંમરમાં જ એ મહાકાવ્યો મોઢે થઈ ગયાં. એટલે જ પૌરાણિક વાર્તાઓ પછીથી લખી શક્યો.

જાબામા મોઢેરા આવી ગયાં એટલે અમારે પાનસર જવા-આવવાનું બંધ થયું. હરગોવનમામા અવારનવાર ખબર કાઢી જાય. આવે ત્યારે બોર, જામફળ, કેરી એવું બધું લાવ્યા કરે. જાબામાને વ્રત-ઉપવાસમાં કામ આવે. મોટીબાના હાથમાં પાંચ-દશની નોટ મૂક્યા વિના જાય નહિ, અમને પણ રૂપિયો-બે રૂપિયા પીપરમીટની ગોળી લેવા આપે જ.

આખરે જાબામા પાનસર માટે ઝૂરતાં ઝૂરતાં જતાં રહ્યાં. ‘ઈમના જેવો પુણ્યશાળી આત્મા તો સરગાપર જાય.’ હરગોવનમામા આંસુ સારતા હતા. પાનસરનાં બેઉ ઘર બાપુજીએ હરગોવનમામાને ભેટ આપી દીધાં. આંબાવાડિયું વેચી દીધું. પછી અમારો પાનસર સાથે નાતો પૂરો થયો. પણ હજુય પાનસર મારામાંથી નિર્મૂળ થયું નથી.

આઈ.એ.એસ.

આસવલોક, ૪૬૬/૨, સેક્ટર-૧,

ગાયત્રીમંદિર પાછળ,

ગાંધીનગર (મો) ૯૯૭૯૯૯૩૯૯૯

॥ યોગ-વિશેષ ॥

જીવનમાં યોગનો મહિમા

શીલા વ્યાસ

દુર્લભં ભારતે જન્મઃ । ભારતની પવિત્ર ભૂમિ પર જન્મ લેવો એ અતિ દુર્લભ બાબત ગણાય. જ્યાં રામ-શ્યામ જેવા અવતારો થયા અને ગાંધી-સરદાર જેવા વીર સપૂતો. એ અર્થમાં માતૃભૂમિ ભારત પ્રભાવશાળી વારસાનો દેશ છે. ખાસ કરીને કલા-વિજ્ઞાન-યોગ-અધ્યાત્મ વિદ્યામાં જગતમાં સૌથી પ્રાચીન સંસ્કૃતિની અમૂલ્ય ધરોહર તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

પ્રાચીન કાળમાં ઋષિમુનિઓ દ્વારા કોઈ નવી શોધ કરવામાં આવતી, જે એમની સમાધિ અવસ્થામાં આવિષ્કાર પામતી. જેમકે, કોઈ વનસ્પતિમાંથી જે કાંઈ ઉત્તમ પ્રાપ્ત થઈ શકે તે જાણવા તરુદેવો પાસે બેસી, તેની ઉપાસના કરી, મંત્ર વિદ્યાના સહારે, સમાધિ સુધી પહોંચી તેની સાથે તદ્દરૂપતા, તેમાંથી મળતી શક્તિ સ્વરૂપા ઔષધિ વિશે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતા. જેનો સમગ્ર વિશ્વને લાભ મળતો રહ્યો. આ રીતે આપણી પાસે વિવિધ શાસ્ત્રો-વિદ્યા વિષય જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ. તેને પ્રગટાવનાર શક્તિ એટલે યોગ.

આપણા વેદો-ઉપનિષદો, બ્રાહ્મણ-પુરાણ, ગીતા વગેરે ગૌરવશાળી ગ્રંથોમાં યોગ શબ્દ સદીઓથી પ્રયોજાતો આવ્યો છે. મનુષ્યના રોજિંદા કાર્યક્ષેત્રથી લઈને આત્મદર્શન અને સમાધિ પ્રાપ્ત સુધી યોગનો વ્યાપક રીતે ઉપયોગ થતો આવ્યો છે. તદ્વિષયક વિગતે જાણકારી મેળવીએ.

સંસ્કૃત વ્યાકરણશાસ્ત્રમાં મૂળ ‘યુજ’ ધાતુને ‘ગ’ લગાડવાથી યોગ શબ્દ બન્યો. ઋષિ પાણિનિ રચિત ધાતુપાઠના દિવાદિગણમાં ‘યુજ’ તથા ‘સમાધૌ’ રુદાદિગણમાં ‘યુજિર યોગ’ તેમજ યુરાદિગણમાં ‘યુજ સંયમને’ અર્થમાં પ્રસ્તુત છે. આમ, સંયમપૂર્વક સાધના કરતાં આત્માને પરમાત્મા સાથે જોડીને સમાધિનો આનંદ લેવો તે યોગ છે.

★ મહર્ષિ યાજ્ઞવલ્ક્ય કથિત સૂત્ર : ‘સંયોગો યોગ

इत्युक्ते जीवात्मा परमात्मयो ।’ અર્થાત્ જીવાત્મા-પરમાત્માનો સંયોગ તે યોગ.

★ યોગેશ્વર શ્રીકૃષ્ણ ગીતામાં યોગને જુદા અર્થમાં મૂલવે છે: મનુષ્ય જીવનની અનુકૂળતા-પ્રતિકૂળતા. સિદ્ધિ-અસિદ્ધિ, હાર-જીત એમ સમસ્ત ભાવોમાં વિરક્ત રહીને સમત્વ પ્રાપ્ત કરવું તે યોગ છે. અસંગત ભાવથી દષ્ટા બનીને, અંતરની દિવ્ય પ્રેરણાથી, કુશળતાપૂર્વક કર્મ કરવાની પદ્ધતિ કે જીવનરીતિ એટલે યોગ.

★ આચાર્ય હેમચંદ્રે યોગશાસ્ત્રમાં લખ્યું છે: “सर्वे चिंता परित्यागो निश्चितो योगः उच्यते ।” અર્થાત મન જ્યારે સર્વ ચિંતા ત્યજીને સાવ નિશ્ચિત બને તે સ્થિતિને યોગ કહેવાય.

★ મહર્ષિ પતંજલિના મતે “योगः चित्तवृत्ति निरोधः ।” “માનવની સર્વ ચિત્તવૃત્તિઓનો નિરોધ એટલે યોગ.

★ જૈન આચાર્યોના મતે જે સાધનો માધ્યમો દ્વારા આત્માની સિદ્ધિ અને મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય તે યોગ. વિશેષતઃ મનસા-વાચા-કર્મણા વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિના નિયમનને કર્મયોગ ગણાવે છે.

★ આધુનિક યુગના યોગીશ્રી અરવિંદના મતાનુસાર: પરમતત્ત્વની સાથે આત્માના એકત્વની અનુભૂતિ માટે પ્રયત્નો કરવા તથા આત્મ સાક્ષાત્કાર કરવો તે સર્વ પ્રકારના યોગનું સ્વરૂપ છે. પ્રભુને પ્રાપ્ત કરી પોતાની જાતમાં ઈશ્વરને પ્રગટ કરવો તે યોગ જ છે. આમ, સ્વ-ચેતના કે અસ્તિત્વનો બોધ, પરમ ચૈતન્યના પરિચયથી પૂર્ણ આનંદ પ્રાપ્તિ થાય તેને યોગ કહે છે.

★ શ્રી શિવાનંદ મહારાજના મતે: યોગ એટલે આત્મ સુધારણાની આગવી પદ્ધતિ તથા તન-મન-અંતરનો સંતુલિત વિકાસ, મનનું આત્મા પ્રત્યે અભિમુખ થવું. ‘Union with God’. પ્રભુ સાથે જોડાવું. એકાત્મક ભાવ સ્થાપવો તે જ સાચો યોગ છે.

શ્રીમદ્ ભગવત ગીતામાં વિશ્વને સંદેશો પાઠવ્યો છે - જે વ્યક્તિ પોતાની જાતમાં સમષ્ટિ અને

સમષ્ટિમાં પોતાની અંદર જોઈ શકે તે જ સાચો યોગી છે. યોગ પદ્ધતિ જીવન જીવવાની એવી કળા છે, જે સૌ કોઈને રોગોથી-ભોગોથી-ભયોથી મુક્તિ અપાવીને અધ્યાત્મ માર્ગે પરમાત્મા સુધી લઈ જાય છે. વિશેષમાં “યોગઃ કર્મસુ કૌશલમ્ 1” (ગીતા, ૧-૫૦). સર્વ કાર્યોમાં કુશળતા અપાવનાર મહાન શક્તિ યોગમાં છે. વિવિધ દષ્ટાઓની યોગ અંગે રજૂઆતની શૈલી ભિન્ન હોવા છતાં એ સર્વેનો એક જ સૂર છે કે, અંતઃકરણના દોષરૂપ રાજસ્-તામસ્ ભાવોને યત્નથી દૂર કરીને, ચિત્તવૃત્તિઓનો સંયમ કરવો તે યોગ, સમાધિભાવ કે આત્મસાક્ષાત્કાર છે. જે માનવ જીવનનું પરમ-અંતિમ લક્ષ્ય છે. આવી પાવન પદ સ્થિતિ, દિવ્ય શાંતિ, આવા અખંડ આનંદનો અવર્ણનીય અનુભવ યોગવિદ્યા દ્વારા જ થવો શક્ય છે. તે સિવાય સામાન્ય સંસારી જનને પણ બહુ ઉપયોગી છે. જે દ્વારા ઉત્તમ આરોગ્ય, અદમ્ય ઉત્સાહ, પ્રબળ પ્રાણશક્તિ, દઢ મનોબળ તેમજ દીર્ઘ આયુષ્ય પ્રાપ્ત થાય છે. જગતના અનેક પરિતાપોથી ત્રસ્તજન માટે યોગ સાધના પરમઔષધ સમ છે.

સામાન્ય લોકોને પ્રશ્ન થાય કે યોગ કોઈ ચમત્કાર છે ? કંટક શૈયા પર નિદ્રાધીન થવાની અવસ્થા છે ? કે પછી કોઈ જાદુઈ કરામત ? જી.. ના. આમાંથી કશું જ નહિ. આ તો વગર કારણે અંતઃકરણ પ્રસન્નતાનો અનુભવ કરી તેમાંથી પવિત્ર ભાવનું ઝરણું વહ્યા કરે તેવી ભાવદશાનું અવર નામ છે - યોગ. સાંસારિક સ્થિતિ-પરિસ્થિતિ ચાહે ગમે તેટલી વિકટ-દુઃખદ હોય છતાં મન-ચિત્ત અડગ રહે, પારિવારિક જવાબદારીઓ અનાયાસે અદા થતી રહે ત્યારે માણસની એવી સમતાપૂર્ણ અવસ્થા યોગ બને છે.

આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાના અદ્ભુત જ્ઞાન સંદેશનો ઉદ્ભવ કૌરવો-પાંડવો વચ્ચેના યુદ્ધ દરમિયાન હિંસા-વ્યગ્રતાના માહોલમાં તો થયો તો આવા મહાસંગ્રામ સમયે રણભૂમિ પર મહાબાહો અર્જુન જ્યારે હથિયાર હેઠા મૂકીને પોતાના પિતરાઈ ભાઈઓ સાથે યુદ્ધ ન કરવાની વાત ઉચ્ચારે, તેવી વિકટ સ્થિતિમાં ભગવાન

શ્રીકૃષ્ણે વિરાટ સ્વરૂપ ધારણ કરીને, યોગ્ય દિશા-દર્શન તથા શુભ સંદેશ-ઉપદેશ પોતાના સખાને પ્રબોધ્યો. ભલે ખુદ રથના સારથિ બન્યા હોવા છતાં કુરુક્ષેત્ર પર મન-હૃદયથી પ્રશાંત જ રહ્યા. એવી સ્થિતપ્રજ્ઞ અવસ્થા ધારણ કરતા હોવાથી તેઓ યોગેશ્વર કહેવાયા.

પ્રવર્તમાન આધુનિક અને ટેકનોલોજીના યુગમાં રશિયા અને યુકેન વચ્ચે ભયાનક યુદ્ધ ખેલાઈ રહ્યું છે, જે ત્રીજા વિશ્વયુદ્ધના ભણકારા સમાન લાગે છે. એમાંથી ઊગરવાનો એક માત્ર ઉપાય યોગ જ છે. જ્યાં મહાત્મા ગાંધી અંગ્રેજોની સામે સત્ય-અહિંસા-પ્રેમના ત્રિવેણી સંગમથી ભારતને સ્વતંત્રતા આપવામાં સફળ રહ્યા તેનું પ્રમુખ કારણ એમના અધ્યાત્મમાં ગુરુ શ્રીમદ્ રામચંદ્રના વિશિષ્ટ માર્ગદર્શનને ગણી શકાય. તેઓ શતાવધાની, એકાગ્રચિત્ત અને સ્થિતપ્રજ્ઞ મહાપુરુષ હતા. આજે આપણે જો વિશ્વશાંતિની ખેવના રાખતા હોઈએ તો નિયમિતપણે યોગ સાધનાનો માર્ગ અપનાવવો રહ્યો.

મારા પ્રિય દેશવાસીઓ, માનસિક વૃત્તિઓ પર સંયમ અને શારીરિક વિકૃતિઓનું શમન થાય તો જ વસુધૈવ કુટુંબકમ્ તથા વિશ્વશાંતિનો સુયોગ રચાય. આવું સદૈવ સુખમય અને પ્રશાંત જીવન જીવવાની કળા મતલબ નિત્ય યોગ ! એક એવી ઉચ્ચ પ્રકારની સ્થિતિ જેમાં ‘સ્વ’ સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરે, તેમાં બાહ્ય જગત દખલ ન કરી શકે. જેમકે, જીવલેણ રોગો, હૃદયનો હુમલો, કેન્સર, કોરોના, પારિવારિક સંકટ, પ્રિયજનનો વિરહ, નિષ્ફળ લગ્નજીવન, સ્વજનનું મૃત્યુ કે મિલકતની સમસ્યાઓ કે પછી વૈશ્વિક યુદ્ધની સ્થિતિ હોય તેની સામે ધીરજ-હિંમતથી પોતાના અસ્તિત્વને ટકાવી રાખી સ્વકર્તવ્ય બજાવવાની તાકાત નિયમબદ્ધ જીવનશૈલી દ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે એટલે તો અધ્યાત્મ ગુરુ ગણાતા ભારત દેશ દ્વારા ૨૧ જૂન, વિશ્વ યોગદિન તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે. તેનો અર્થ હરગિઝ એવો નથી કે, ગણ્યા-ગાંઠ્યા આસનો કરવાથી આપણને કોઈ રોગ કે શારીરિક પીડા રહે જ નહીં. એ તો દેહધારી છીએ એટલે દુઃખ કે દમન તો રહેવાનું જ. પરંતુ નિયમિત નિરોગી

જીવનશૈલીના માધ્યમથી સાધના અને સમાધિ સુધી પહોંચનાર વ્યક્તિ પોતાની તનની તકલીફોને અતિક્રમીને વિકાસ માટે આકસ્મિક સ્વસ્થતા પ્રલેપ કરી શકે તે વધુ મહત્વનું છે.

મનુષ્ય માત્ર તન-મનનો સુમેળ જ નથી, એથી વિશેષ તો સૂક્ષ્મ અંતરમન યાની ચેતનાઓનું સામંજસ્ય છે. જે સમગ્ર ચૈતન્ય સ્વરૂપ માનવતાનું નિર્માણ કરે છે. ભૌતિકશાસ્ત્રી ફિલ્ડોફ કાપ્રાનું કહેવું છે કે, કુદરતની સામે માનવ સંઘર્ષમાં ઊતરે એવા પ્રયોગો અને પ્રયાસો વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી દ્વારા થતા આવ્યા છે તે બિલકુલ ખોટું-ખરાબ છે. બલ્કે, પ્રકૃતિ સાથે સંપ-સહકાર અને સહજતાથી અનુકૂલન સાધી જીવવાનું ગોઠવાય તો માનસિક સ્વાસ્થ્ય સાથે સભ્ય સમાજનું પણ નિર્માણ થઈ શકશે. જેની આજે આપણે સૌથી તાતી જરૂરિયાત છે. એ માટે દરરોજ સમયબદ્ધ યોગાભ્યાસ કરવો આવશ્યક છે. પછી જ કલ્યાણકારી મંત્ર સાર્થક બને.

“આનો ભદ્રાઃ ક્રતવો યન્તુ વિશ્વતઃ ।

દઘ્ધાસો અપરિતસા ઉદ્વિભદઃ ॥”

(ઋગ્વેદ : સં-૧, સૂ-૪, મં-૧૦)

આ ઋગ્વેદકાલીન ભાષાને આપણા સમયમાં સમજીએ તો-પ્રત્યેક દિશામાંથી અમને શુભ-કલ્યાણકારી વિચારો પ્રાપ્ત થાઓ. યજ્ઞના દેવતાઓ પ્રતિદિન અમારી સુરક્ષા કરો, અમને વિકસિત કરો. તદ્ ઉપરાંત ગીતામાં જ્ઞાનયોગ, સાંખ્યયોગ, કર્મયોગ, ભક્તિયોગ, વિષાદયોગ વિશે વિસ્તૃત ચર્ચા છે. તે સર્વેમાં કર્મયોગ શ્રેષ્ઠ કલ્પો છે. “કર્મણ્યેવાધિકારસ્તે મા ફલેષુ કદાચનમ્ ।” ‘હે મનુષ્ય, તું જીવન પર્યંત અધિક શ્રેષ્ઠ કર્મ કરતો રહે, ફળની આશા કદાપિ ન રાખીશ..’

આસક્તિ રહિત, ફળની ઈચ્છા વિના, નિષ્કામ ભાવે હંમેશાં શુભ કાર્યો કરવામાં મગ્ન રહેનારા સ્વામી વિવેકાનંદ મહાન કર્મયોગી હતા. ભક્તિયોગના સાધકોની મનોવૃત્તિ પરમતત્ત્વ-ઋત કે સત્ય તરફ પ્રયાણ કરે, પ્રેમ ભક્તિ દ્વારા જીવનના કર્તવ્યો બજાવતા પ્રભુ મિલન સાથે તેવા ભક્ત નરસિંહ-મીરાં પ્રખર યોગી કહેવાયા. જે વ્યક્તિ વિવેકબુદ્ધિથી પરમતત્ત્વ સાથે એકરૂપ થવા વેદ-ઉપનિષદો જેવા ધર્મશાસ્ત્રોનું જ્ઞાન પચાવી સ્વજીવન પર્યંત લોકકલ્યાણના કાર્યો કરતા રહે તેવા પૂર્ણ યોગી મહર્ષિ અરવિંદ ગણાયા. આપણું મન આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિનું મૂળ છે, તેને અંકુશમાં રાખવાની વિશિષ્ટ રાજસી કે ઉત્તમ શૈલી રાજયોગ કહેવાય. એ અર્થમાં આચાર્ય રજનીશ રાજયોગી હતા.

અંતમાં, મનમાં પડેલી મહાન શક્તિને ઓળખી લઈએ અને નકારાત્મક વિચારો ત્યજી હકારાત્મક અભિગમો કેળવીએ. સ્વાસ્થ્ય જળવાય. જેથી રોજિંદા જીવનમાં ઉત્સાહ, આનંદ, પ્રેમ, પ્રસન્નતા અનુભવાય. સુખ-શાંતિ-સંતોષમય જીવનપ્રવાહ અનેકને પ્રેરક-બોધક બની શકે તો સમગ્ર જીવન યોગ જ છે.

“सर्वे सुखिनौ सन्तु, सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु, मा कश्चिदपि दुःखमाप्नुयात् ॥

ॐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ ।

આર્ટ્સ-કોમર્સ-સાયન્સ કોલેજ,
બોરસદ, જિ.આણંદ

Look at the sky. We are not alone. The whole universe is friendly to us and conspires only to give the best to those who dream and work.

A. P. J. Abdul Kalam

॥ कारकिर्दी विशेष ॥

प्रोफेसर बनवा UGC-NET परीक्षाમાં कई रीते उत्तिर्ण थवुं ?

भौतिक पटेल

नमस्कार मित्रो,

आजनी आ विशेष आपणी कोलममां कोलेजना प्रोफेसर केवी रीते बनवुं, अने ते माटेनी तैयारी केवी रीते करवी तेनी यर्था करवाना छीअे.

घणा बधा विद्यार्थीओ मात्र अेटलुं ज ज्ञाणे छे के शिक्षक बनवा टे-टाटनी परीक्षा आपवी पडे, परंतु टे (TET)-टाट (TAT)नी परीक्षा मात्र स्कूलना शिक्षक बनवा माटे जरूरी छे, कोलेजना प्रोफेसर बनवा माटे नहीं.

माटे आज आपणे कोलेजना प्रोफेसर बनवा माटेनी यर्था करवाना छीअे. अने अेमां पण कोमर्स अने आर्ट्सना विषयो माटे, सायन्स तथा ऐन्जिनियरिंगना विषयोना अध्यापक/प्रोफेसर केवी रीते बनवुं अे आपणे आवनारी कोलममां हवे पछीना आवनारा लेभमां यर्था करीशुं.

प्रोफेसर/अध्यापक अे अेक प्रोफेशनल जेअ छे. आ अेक उत्तममां उत्तम समाजसेवा तथा देशसेवा पण छे. कारण के तमे समाजने तथा देशने आवनारी पेढी आपवा जई रहवा छे. दरेक विद्यार्थीना भविष्यना घउतरनी असली शरूआत कोलेजना शिक्षणथी ज शरू थाय छे.

माटे सौथी पहेलां तो अे जरूरी छे के शुं तमने अरेअर हिलथी विद्यार्थीओने भण्णववानी/शीभववानी मज्ज आवशे ? अने शुं आ काम तमे रीटायर्ड थवा सुधी करी शकशो ? शुं आ माटेनी जरूरी आवउत तमारामां छे ? अने नहीं तो शुं तेने वधारवा के शीभवा माटे तमे उत्साही छे ? अने जे हा, तो ज तमे आ हिलडमां जवलंत सङ्गता हांसल करी शकशो.

शिक्षक/गुरु/प्रोफेसरनुं कार्य मात्र विद्यार्थी

२० । मार्च-२०२३ । वि-विद्यानगर ६१७

ओने योपडियुं ज्ञान आपवानो नहीं, परंतु तेनी साथे-साथे शिस्त, संस्कार अने सारा विचारोनुं घउतर करवानुं पण छे.

— जे तमे प्रोफेसरना छोदा सुधी पछोयवा मांगो छे तो तमने अेमां थोडो समय लागशे, कारण के तमारी कारकिर्दीनी शरूआत थशे आसिस्टन्ट प्रोफेसरथी, पछी बढतीथी अेसोसिअेट प्रोफेसर अने तेमां बढती थईने प्रोफेसर माटे, तमारी पासे उत्तम कुशणता, धीरज, विषय प्रत्ये तमारो लगाव, अने उाडाणपूर्वकनुं ज्ञान जरूरी छे.

— प्रोफेसरनी नोकरी मेणववाना रस्ता घणा बधा छे. सरकारी, अर्ध-सरकारी अने प्राईवेटमां पण, परंतु मिनिमम लायकात अे मास्टर डिग्री छोवी जरूरी छे.

— मास्टर डिग्री पताव्या पछी, तमे प्रोफेसर बनवा माटे युजूसी-नेट, जूसेट/नेट जेवी अेलिजिबिलिटी टेस्टनी परीक्षा, पीअेय.डी. पछी अथवा युपीअेससी. टीथिंग पोस्ट, जपीअेससी टीथिंग पोस्ट, अध्यापक सहायक बोर्ड द्वारा लेवामां आवती जग्याओमां अरज करी शको छे.

हवे आ परीक्षाओ बाअते विगते यर्था करीअे.

युजूसी-नेट, जूसेट/नेट :

केन्द्र सरकार द्वारा वर्षमां बे वार लेवामां आवती परीक्षा युनिवर्सिटी ग्राण्ट कमिशन-नेशनल अेलिजिबिलिटी टेस्ट अने दरेक राज्य सरकार द्वारा लेवाती स्टेट अेलिजिबिलिटी टेस्ट, गुजरात राज्य सरकार द्वारा गुजरात स्टेट अेलिजिबिलिटी टेस्ट अे दर नवेअर-डिसेअर मासमां लेवामां आवे छे. आ युजूसी-नेट अने जूसेट अे मात्र अेलिजिबिलिटी टेस्ट छे, जेना द्वारा तमे कोई पण गेरसरकारी (सेल्फ फाईनान्स) युनिवर्सिटी/कोलेजमां अरज करी, त्यांना नियमो अनुसार नोकरी मेणवी शको छे, अने नोकरीनी साथे-साथे तमारुं आगणनुं भण्णतर पीअेय.डी. पण करी शको छे. अगर जे तमे युजूसी-नेट द्वारा लेवामां आवती परीक्षामां

ISSN 0976-9609

જે.આર.એફ. (જુનિયર રીસર્ચ ફેલોશીપ)ના મેરિટમાં આવો છો તો તમને અંદાજિત ૩૨,૦૦૦/- રૂપિયા દર મહિને સરકાર દ્વારા મળવા પાત્ર છે. જે તમે ફુલ ટાઈમ પીએચ.ડી. કરીને મેળવી શકો છો.

યુજીસી નેટ પરીક્ષા પેટર્ન એ નેશનલ ટેસ્ટીંગ એજન્સી દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે છે. પરીક્ષા કોમ્પ્યુટર આધારિત ટેસ્ટ ફોર્મેટનો ઉપયોગ કરીને સંચાલિત થાય છે. યુજીસી નેટ પરીક્ષા પેટર્ન અનુસાર પેપર-૧/પેપર-૨ આપવાના હોય છે. બંને પરીક્ષાઓમાં ઉદ્દેશ્ય પ્રકારના બહુવિધ પસંદગીના પ્રશ્નો (MCQ) હોય છે. અને બંને પપરો માટે પરીક્ષાઓનો કુલ સમય ૩ કલાક જેટલો હોય છે. પેપર-૧/૨ વચ્ચે કોઈ વિરામ હોતો નથી. તાજેતરની યુજીસી નેટ પરીક્ષા પેટર્ન મુજબ બંને પેપર માત્ર હિન્દી અને અંગ્રેજી ભાષામાં જ ઉપલબ્ધ છે. જ્યારે ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા લેવાતી પરીક્ષામાં ગુજરાતી અને અંગ્રેજી ભાષામાં પેપર લેવામાં આવે છે. પેપર-૧ સામાન્ય યોગ્યતા કસોટી જેમાં અંગ્રેજી, તર્ક અને ગણિતના પ્રશ્નોનો સમાવેશ થાય છે. સાથે સાથે પર્યાવરણ, રીસર્ચ, ટીચીંગ એપ્ટીટ્યુડ જેવા દસ વિષયોનો સમાવેશ કરાયેલો છે. જ્યારે પેપર-૨ ઉમેદવારોએ તેમણે કરેલ માસ્ટર ડિગ્રીના આધારે વિષય પસંદ કરવાનો હોય છે. જેના દસ જેટલા ટોપીક હોય છે. આમ કુલ ૧૫૦ MCQ પૂછવામાં આવે છે. જેના ૩૦૦ માર્ક્સ થાય છે. આ પરીક્ષામાં કોઈ નેગેટીવ માર્કીંગ હોતું નથી.

યુપીએસસી લેકચરર, જીપીએસસી લેકચરર અને અધ્યાપક સહાયક દ્વારા પણ સમયાંતરે જગ્યા બહાર પાડવામાં આવે છે. આ જગ્યામાં તમારા માસ્ટર ડિગ્રીના વિષય અનુસાર અરજી કરી શકો છો. યુપીએસસી અને જીપીએસસી અધ્યાપકમાં તમે પ્રિલિમ પરીક્ષા અને ઈન્ટરવ્યૂ આપી, મેરિટમાં આવી નોકરી મેળવી શકો છો. અને અધ્યાપક સહાયકમાં બેચલર ડિગ્રી, માસ્ટર ડિગ્રી, યુજીસી-નેટ, જીસેટ-નેટ, પીએચ.ડી. સંશોધન કાર્ય, અનુભવ (અગાઉના અધ્યાપક તરીકેનો) ના આધારે તમારું મેરિટ બને છે. અને જગ્યા અનુસાર અંદાજિત છ

ગણા ઉમેદવારોને ઈન્ટરવ્યૂ માટે બોલાવવામાં આવે છે. અને તેમાંથી ફાઈનલ મેરિટ દ્વારા ઉમેદવારની પસંદગી કરવામાં આવે છે. અધ્યાપક સહાયકમાં પાંચ વર્ષનો પ્રોબેશન પીરિયડ હોય છે અને ત્યારબાદ પરમેનન્ટ થવાય છે.

આમ આટલા રસ્તા થઈ તમે સરકારી કે પ્રાઈવેટ યુનિવર્સિટી/કોલેજમાં અધ્યાપક બની શકો છો.

હવે વાત કરીએ યુજીસી-નેટ અને જીસેટની પરીક્ષા કેવી રીતે પાસ કરવી ? (સ્ટ્રેટેજી)

મૂંઝવણ-૧ તૈયારી કેવી રીતે કરવી ?

- યુજીસી-નેટ અને જીસેટ બંનેનો સિલેબસ સરખો જ છે. બંનેની અલગથી તૈયારી કરવાની જરૂર નથી. એક જ તૈયારીથી બંને પરીક્ષા પાસ કરી શકાશે. અને આ પરીક્ષામાં નેગેટિવ માર્કીંગ હોતા નથી.
- જૂના બધા પેપર શાંતિથી જોઈ લો સાથે સાથે તમારી કેટેગરી અનુસાર કેટલું મેરિટ અગાઉની પરીક્ષામાં રહ્યું હતું. તે અનુસાર, તે મેરિટ કરતા ૧૦-૧૫ માર્ક્સ વધારાનો ટાર્ગેટ રાખી તૈયારી કરો.

મૂંઝવણ-૨ તૈયારી ક્યાંથી કરવી ?

- બધા જ વર્ષના જૂના પેપરથી શરૂઆત કરો, અને એનાલાઈઝ કરો સાથે અન્ય રાજ્યના જૂના પેપરને પણ ડાઉનલોડ કરી તેને એનાલાઈઝ કરો તથા સોલ્વ કરો.
- Important factsને અલગથી તમારી નોટબુકમાં નોંધી લો. અવાર-નવાર તેનું રિવિઝન (પુનરાવર્તન) કરો.
- તમારા વિષયના પુસ્તકોની સાથે-સાથે મહત્વની યુ-ટ્યુબ ચેનલ, ઓનલાઈન માધ્યમોનો ખાસ ઉપયોગ કરો.
- ખાસ તો તમારા પોતાની facts (Date, Place, Event, Person, Name etc.) ને અલગ નોટબુકમાં નોંધતા જાવ.

- આ પરીક્ષામાં મોટેભાગે fact based પ્રશ્નો વધારે પૂછાય છે. તો concept ની સાથે fact પર પણ વધારે ધ્યાન આપો.

મૂંઝવણ-૩ કયા મટીરિયલનો ઉપયોગ કરવો ?

- ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓને સૌથી વધુ મૂંઝવતો પ્રશ્ન આ છે.
- બંને પરીક્ષાનો સિલેબસ સમાન હોવાથી જો તમે અંગ્રેજીમાં તૈયારી કરશો તો વધુ લાભદાયી નીવડશે, કેમ કે તેનાથી તમે NET/JRFમાં પણ પાસ થશો અને પીએચ.ડી.માં અને આગળની અધ્યાપકની નોકરીમાં સરળતા રહેશે.
- માત્ર કોઈ એક કે બે પુસ્તકો ઉપર નિર્ભર ના રહો, પણ અલગ-અલગ જગ્યાએથી વાંચી પોતાની જ નોટ બનાવો અને તેને વધારે માહિતી-સભર કરી તેનું વારંવાર રિવિઝન કરો.

મૂંઝવણ-૪ નોટ્સ કેવી રીતે બનાવવી ?

- નોટ્સ બનાવતી વખતે ધ્યાનમાં રાખો કે પુસ્તકનું બધું નોટ્સમાં ઉતારવાની જરૂર નથી માત્ર બહુ અગત્યના અને યાદ ના રહે તેવા Facts જ નોટમાં લખો. કે જેથી કરીને સમય સાથે તેનું રિવિઝન કરી શકાય.

મૂંઝવણ-૫ Facts કે Concepts ?

શેમાં વધુ ધ્યાન આપવું ?

- અત્યાર સુધીના પેપર જોતાં માલૂમ પડે કે નેટ/જીસેટના પેપરમાં Factવાળા પ્રશ્નો અંદાજિત ૪૫-૫૫% આસપાસ હોય છે તો Fact ઉપર વધારે ધ્યાન આપવું હિતાવહ છે. કારણ કે

Concept વાળા MCQમાં એલિમિનેશન પ્રક્રિયાથી તમે સાચા જવાબ તરફ સરળતાથી પહોંચી શકશો.

મૂંઝવણ-૬ પેપર-૧ અને પેપર-૨ માંથી કેટલા વિષયો તૈયાર કરવા ?

- તૈયારી તો બધા વિષયની કરવાની હોય, પરંતુ જો ખાસ સ્ટ્રેટેજી બનાવવી હોય તો, તમને વધારે પસંદ હોય તેવા બંને પેપરમાંથી ૭-૭ વિષયો તો અવશ્ય ૧૦૦% કરવા અને બાકીના ૩-૩ વિષયોને ૬૦-૭૦% જેટલા તૈયાર કર્યા હશે તો મેરિટમાં આવવાની શક્યતા વધી જશે.

મૂંઝવણ-૭ પ્રેક્ટિસ ક્યાંથી કરવી ?

- પ્રેક્ટિસ કરવા માટે સૌથી અગત્યનું રિસોર્સ એ છે કે તમે અલગ-અલગ રાજ્યના SETના પેપર ડાઉનલોડ કરો અને તેને સોલ્વ કરો. સાથે વિવિધ યુનિવર્સિટી દ્વારા લેવામાં આવેલ પીએચ.ડી.ના એન્ટ્રસ પેપર સોલ્વ કરો. તે જ સૌથી મહત્વના પ્લેટફોર્મ તરીકે સાબિત થશે.

નોંધ : ખાસ ધ્યાન રાખવું કે પેપરમાં નેગેટિવ માર્ક્સ નથી તો ૩ કલાકમાં ૧૫૦ MCQ પૂરા કરવાનાં જ, કોઈ MCQ બાકી ના રહી જાય તેની પૂરતી તકેદારી રાખવી. પરીક્ષા પહેલાં, પ્રેક્ટિસ કરીને પેપર સોલ્વ કરવાની સ્પીડ વધારી દેવી.

Asst. Professor of Politics and
International Relations
ILSASS College
Coordinator of H.M.Patel Career
Development Centre, CVM University

સારી વ્યક્તિ એ નથી કે જે સારું બોલે છે,
સારી વ્યક્તિ એ છે જે સત્યને સત્ય અને અસત્યને અસત્ય કહે છે.

સારા દેખાવું સહેલું છે પણ સારા બનવું કઠીન છે.

॥ अवलोकन ॥

એક વરસાદી રાત્રિની રહસ્યમય ઘટના : ગ્રહણરાત્રિ

પ્રવીણભાઈ ભીખાભાઈ વજીર

વીસમી સદીમાં છઠ્ઠા દાયકામાં જેમનું નામ ગુજરાતી સાહિત્યમાં ભાષાકર્મ અને ઘટના તિરોધાનને આગળ કરનાર આધુનિકમાં હતું તેવા લેખક શ્રી મોહમ્મદ માંકડનો જન્મ ૧૩ ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૮ ના રોજ પાણિયાદમાં થયો હતો. તેમણે પહેલાં શિક્ષકની નોકરી પછી લેખનને વ્યવસાય તરીકે અપનાવ્યો હતો. મોહમ્મદ માંકડ પાસેથી ૩૫ જેટલી નવલકથાઓ મળી છે. તે માંકડની લેખિનીની અસીમ શ્રદ્ધાનું કલાત્મક આલેખન છે. એક જગ્યાએ એમણે કહ્યું છે કે તેમને ગાયક થવું હતું, પણ સંજોગોએ તેમને લેખક બનાવ્યા છે. તેમની નવલકથાઓમાં કેન્દ્રસ્થાને માણસ, માણસના મનની મનોસ્થિતિ, આંતરમનની ગતિ-વિધિઓનું આલેખન જોવા મળે છે. સંઘર્ષ, સત્તા, સંપત્તિ વગેરેના આવિર્ભાવોને કથાવસ્તુમાં ખપમાં લીધા છે.

ગ્રહણરાત્રિ: એક રહસ્યમય ઘટના

શીર્ષક જ સૂચવે છે કે ગ્રહણ એટલે તમે સાંભળ્યું જ હશે કે સૂર્યગ્રહણ અને ચંદ્રગ્રહણ. દિવસે થાય તે સૂર્યગ્રહણ અને રાત્રે થાય તે ચંદ્રગ્રહણ. અહીં એ તો સ્પષ્ટ છે કે ગ્રહણ એ રાત્રિનું છે. જે રીતે ખગોળીય ઘટના પ્રમાણે પૃથ્વી ચંદ્ર અને સૂર્ય વચ્ચે આવે ત્યારે ચંદ્રગ્રહણ થાય છે. કંઈક આવું જ એક રાત્રિએ કિશનના અસ્તિત્વની આડે આવી જાય છે. કિશન નંદલાલનું ગોળી મારી ખૂન કરે છે. આ નવલકથા મોહમ્મદ માંકડની આધુનિક યુગને ઉજાગર કરતી અને ગામડાના ચિત્રને રજૂ કરતી નવલકથા છે. ગાંધીયુગ પછીના ગામડાને અહીં ઉજાગર કર્યું છે.

‘જર, જમીન અને જોરુ એ ત્રણ કજિયાના છોરૂ’ ઉક્તિને સાર્થક કરતી આ નવલકથા છે. નાયક કિશનના હૃદયમાં એકબાજુ પ્રેમ તો બીજી બાજુ વેર

છે. આ બંને વચ્ચે નાયક ઝઝૂમ્યા કરે છે. આ ઝૂરાપે તેમને શાંતિથી જીવવા દીધો નથી. સ્થાનકપુર કાઠી દરબારના ગામમાં નંદલાલ નામનો એક બ્રાહ્મણ, ભલભલાં કાઠીઓને એ ધૂળ ચાટતા કરી દે એવો ભડ હતો. નંદલાલ આજુબાજુના વિસ્તારમાં ‘નંદલાલ બંકડો’ તરીકે ઓળખાતો હતો. કારણ કે તેને કોઈ મારી શકતું ન હતું. બુદ્ધિચાતુર્ય અને ખમીરવંતા આ યુવાનની ડોક્ટર સાથેની વાત સહનશીલતા દર્શાવે છે. “તમે જરાય થડક્યા વિના ગોળી કાઢી લ્યો. મને નશો આપવાની જરૂર નથી. મારા મોંમાંથી ઊંડકારો નીકળે તો ખાસડું મારજો.”

પોતાના સંતાન સાથે એને બનતું ન હતું. કારણ કે પોતાના ઘરમાં જ ગ્રહણ હતું. નંદલાલે પોતાને ત્યાં નોકર તરીકે કામ કરતા કિશનને એક દીકરાની જેમ રાખ્યો હતો. ભૌતિક સગવડોથી ભરપૂર નંદલાલના ઘરમાં સુખ નામે મીંડું હતું. પોતાનો નાનો પુત્ર મનસુખ બાયલો હતો. મનસુખની પત્ની પ્રભા જેવી સ્ત્રીઓ પણ સમાજમાં હોય છે જે પોતાના પત્નીને પરિવારથી અલગ થવા માટે ગમે તે કરાવે છે. અંતુ તેમના ઘેર આવે છે. કારણ કે તેણે પ્રેમલગ્ન કર્યા હતા તે મધુરી બીમાર રહેતી હોવાથી પૈસાની જરૂર હતી. નંદલાલને ઘણી સ્ત્રીઓ સાથે કૂણા સંબંધો હતા.

કિશન એ નંદલાલનો વિશ્વાસુ હોય છે. પણ બને છે એવું કે જીલુ ખાયરની રિવોલ્વર કિશન ચોરી લે છે. જેથી નંદલાલના ખૂનનો આરોપ જીલુ ખાયર પર આવે. એકવાર તે અજ્ઞાતવશ થઈને આયોજન પ્રમાણે નંદલાલને ગોળી મારી દે છે. તેને નંદલાલનું ખૂન કરવાની ઈચ્છા નહોતી, તેમ છતાં એનાથી આ થઈ જાય છે. પરંતુ નવલકથામાં નવો જ વળાંક આવે છે. નંદલાલ ખૂન પહેલાં જ કેન્સરની બીમારીથી પીડાતો હતો અને એણે જીવનને સંકેલી લીધું હતું. નંદલાલ પોતે પત્રમાં પોતાના પાપનું પ્રાયશ્ચિત કરે છે અને લખે છે કે “આ દુનિયામાં મેં જાણી જોઈને કોઈનું બૂરું કર્યું નથી. સ્વભાવને લીધે ઘણીવાર અકડાઈ બતાવી છે, પણ સ્વભાવનું કોઈ ઓસડ નથી. મારા ઉપર જેમણે ઘા કરવા જેણે ઈચ્છા

કરી, એમના ઉપર મેં ઘા કર્યા છે અને સુલેહ કરવા આવ્યા એમની સાથે મેં સામે જોઈને સુલેહ કરી છે.” અહીં એમના આંતરમનનો ખ્યાલ કળી શકાય છે.

આખી નવલકથા નંદલાલની આસપાસ ગૂંથાઈ છે, પરંતુ નવલકથાનો મુખ્ય રસ આપણને કિશનના પાત્રમાંથી મળે છે. કિશનનું પાત્ર વેર અને પ્રેમની ભિન્ન લાગણીઓમાં ડૂબી ગયું છે. પોતાના પિતાનું વેર વાળે તો પોતાના પ્રેમને અન્યાય થાય અને પ્રેમને મહત્વ આપે તો પિતા પાસે પિતાની મરણ પથારીએ જે મનમાં ગાંઠ વાળેલી એ વેર ન લઈ શકવાનો અફસોસ રહી જાય. તેનું મૂળ નામ આમ તો મુકુન્દ છે, પણ સ્થાનકપુરમાં આવીને પોતાનું વેર વાળવા કિશન નામ ધારણ કરે છે. તે સ્વભાવે શાંત અને મૂઢુભાષી તેમજ ઓછું બોલનાર પાત્ર છે. જ્યારે જગદીશનું પાત્ર ‘ખાલી ઘડા’ જેવું છે. પોતે વાત-વાતમાં જરૂરિયાત વગરની દલીલ કરે છે. નરેન્દ્ર જેવા હોશિયાર પાત્રો પણ કથામાં પોતાની સારી છાપ છોડી જાય તેવાં છે. જીલુ ખાયર જેવો કાઠી દરબાર હોવા છતા પણ ફોજદાર સામે ધ્રૂસકે-ધ્રૂસકે રહે છે, તો અહીં આપણને પોલીસની તાકાતનો પરચો પણ મળે છે.

રૂપા નંદલાલની પૌત્રી છે ને નાનપણથી મા-બાપ વગર ઊછરી છે. તેનો પ્રિયતમ પણ

દગાબાજ નીકળે છે. જે દાદાએ ઉછેરી હતી, એનું આવું કમોત જો દઈને એના તમામ સહારા છીનવાઈ જતા હોય એવું લાગે છે. લેખકે મહેન્દ્રના શબ્દોમાં એક સરસ વાત અહીં રજૂ કરી છે. “પ્રેમ મૂળ વસ્તુ છે અને વેર તો માત્ર પડછાયો છે. ચંદ્ર ઘણીવાર પડછાયા નીચે આવી જાય છે, પરંતુ ગ્રહણ એ ચંદ્રની કાયમી સ્થિતિ નથી.” માણસના મનનું પણ એવું જ છે. કોઈવાર કદાચ એ ઓછાયાના અંધકારમાં ઉતાવળો થઈને કશુંક કરી બેસે તો જિંદગીભર એણે પસ્તાવું પડે છે.

આ નવલકથા ૩૦૮ પૃષ્ઠમાં વહેંચાયેલી છે. આ નવલકથામાં અનેક રહસ્યોની હારમાળા છે જે ભાવક-વાચકને જકડી રાખવામાં સફળ થઈ છે. આમ, સમગ્ર કથામાંથી પસાર થતાં સમયની એક ચોક્કસ પળની વેધક અણીને શબ્દબદ્ધ કરવાની સર્જકની શક્તિનો પરિચય આપણને જોવા મળે છે.

સંદર્ભ : ગ્રહણરાત્રિ - લેખક - મોહમ્મદ માંકડ
આવૃત્તિ-૧૯૭૧

આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર
શ્રી કિશ્ના આર્ટ્સ કોલેજ, લાખણી
મુ.પો. તા.લાખણી, જી.બનાસકાંઠા-૩૮૫૫૩૫
(મો) ૯૪૨૭૫૧૨૧૯૧

॥ વિદ્યાવૃત્ત ॥

આઈસ્ટારની ઈકો ક્લબ દ્વારા વિશ્વ જલપ્લાવિત દિવસ અંતર્ગત ઓનલાઈન ક્વિઝ યોજાઈ : સમગ્ર વિશ્વમાં દર વર્ષે ૨ ફેબ્રુઆરી વિશ્વ જલપ્લાવિત દિવસ તરીકે ઉજવાય છે, જેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ જલપ્લાવિત વિસ્તારોની જૈવિક તંત્રમાં ઉપયોગિતા, પોષણક્રીમાં મહત્વ, પર્યાવરણનું સંરક્ષણ અને તેનું સંવર્ધન જેવા મહત્વનાં પરિબળો છે, જે સંદર્ભે ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત અને સીવીએમ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થા આઈસ્ટાર કોલેજની ઈકો ક્લબ દ્વારા વિશ્વ જલપ્લાવિત દિવસની ઉજવણીના ભાગરૂપે તાજેતરમાં ઓનલાઈન ક્વિઝનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેનો મૂળ હેતુ વિદ્યાર્થીઓમાં જલપ્લાવિત વિસ્તારોનું મહત્વ, સકારાત્મક પરિબળો, જલપ્લાવિત વિસ્તારોની જાળવણી, કુદરતી સ્ત્રોતોનું સંરક્ષણ, જલપ્લાવિત સૃષ્ટિનું સંવર્ધન, પાણીના વિસ્તારોની વિવિધતા વગેરે જેવાં જ્ઞાનસભર પાસાંઓ વિશે જાગૃતિ ફેલાવવાનો હતો. તા. ૨ ફેબ્રુઆરીના રોજ યોજાયેલી આ ક્વિઝમાં આઈસ્ટાર સંસ્થાના ૨૨૪ વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો, જેમાં ઈન્ડસ્ટ્રિયલ કેમેસ્ટ્રી ડિપાર્ટમેન્ટના રાજ ઠાકોર પ્રથમ ક્રમાંકે, જીગર પરમાર દ્વિતીય સ્થાને અને તરુણ પટેલ તૃતીય ક્રમાંકે રહ્યા હતા. આ ઓનલાઈન ક્વિઝના સફળ આયોજન બદલ આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડો. કિરીટ પટેલ અને કોલેજ સંયોજક ડો.જીગર પટેલે ઈકો ક્લબના કો.ઓર્ડિનેટર ડો. હિરેન સોની, ડો.મંદાર કાર્વે, ડો. ધૃતિ પટેલ, બૈજુ વર્ગીસ અને સૌ પ્રતિસ્પર્ધી વિદ્યાર્થીઓને હાર્દિક શુભેચ્છાઓ પાઠવી હતી.

॥ व्यक्तित्व ॥

ઉત્સવઘેલો માણસ શ્રી હરીશ પટેલ

પ્રીતમ લખલાણી

છેલ્લા બે કલાકથી ગૃહના ખૂણામાં એક પુરશી પર બે પગ ચઢાવીને નિરાંતે સભાની કાર્યવાહી નિહાળી રહેલ એક ત્રીસ-બત્રીસ વર્ષના યુવાને ઊભા થઈ પોતાની અસલ સુરતી ભાષામાં પોતાનો અંગત અભિપ્રાય રજૂ કરતાં જણાવ્યું, “મિત્રો જો ભૂલથી આ નાના માણસથી કંઈ સાચું ખોટું બોલાઈ જાય તો, મહેરબાની કરીને માફ કરી દેજો.” પછી પોતાની ઓળખાણ આપતાં કહ્યું, “થોડા વખત પહેલાં હું ઓહાયોથી રોચેસ્ટરમાં સ્થાયી થયો છું. વ્યવસાયે હું એક નાની સરખી ત્રીસ રૂમની મોટેલ ચલાવું છું.” આટલું કહી તેણે ખોંખારો ખાઈને પોતાના મનહૃદયની પછેડી ખોલી વાતને આગળ દોહરાવી “છેલ્લા બે કલાકથી આ સર્વ મિત્રોને આપણાં બાળકોને ગુજરાતી ભાષા કઈ રીતે શીખવવી તે વિશેની ચર્ચા તમે હોંશેહોંશે અંગ્રેજીમાં કરી તેનું મને આશ્ચર્ય થાય છે ! ખરેખર આ સભામાં કોઈ એકાદ ધોળિયો કે પછી આફ્રિકન અમેરિકન આ ઘડીએ અહીં હાજર નથી. આપણે ગુજરાતના અને ભારતના જુદા જુદા પ્રાંતમાંથી અમેરિકામાં સ્થાયી થયેલા સંપૂર્ણ ગુજરાતીઓ છીએ ! એમ છતાં આપણે આપણી માતૃભાષા ગુજરાતીમાં બોલવાને બદલે આપણા પોયરા-પોયરીને ગુજરાતી ભાષા કંઈ રીતે શીખવવી તે બાબતની ચર્ચા-વિચારણા આપણે કેટલા ગૌરવથી અંગ્રેજીમાં કરી રહ્યા છીએ તેનું મને હૈયે અપાર દુઃખ થાય છે મારે મનની વ્યથા સાથે તમને કહેવું પડે છે. કે આપણે બાળકોને ગુજરાતી ભાષા શીખવીએ તે પહેલાં આપણે બધાએ ગુજરાતી ભાષા શીખવાની ખૂબ જ આવશ્યકતા છે એવું મને લાગે છે !”

જો તમારે આવું ખોટું-સાચું, ભાગ્યું-તૂટ્યું અંગ્રેજી બોલી, બાળકોને ગુજરાતી કંઈ રીતે શીખવવું તે બાબતની ચર્ચા કરીને તમારે તમારો ખોટો સમય બગાડવો હોય તો તમે ખુશીથી બગાડો, મારી પાસે આ બાબત માટે બિલકુલ ફાલતુ સમય નથી. હું તો

ચાલ્યો. તમને ગુજરાતીના વર્ગ ખોલવા માટે મારા તરફથી જે કંઈ મદદની જરૂર હોય તો તમે મને ગમે ત્યારે ફોન કરીને ખુશી સાથે જણાવી શકો છો.

આ માતૃભાષાપ્રેમી, ખુશમિજાજ, ઉત્સાહ-પ્રેમી, યુવાન એ બીજું કોઈ નહીં પણ જેમને ફક્ત રોચેસ્ટર શહેરમાં વસતા ગુજરાતી પરિવારો જ નહીં પણ રોચેસ્ટર શહેરને પોતાનું વતન બનાવવા ભારતનાં જુદાં જુદાં રાજ્યોમાંથી આવેલા ભારતીયો, જેમને હરિના શ્રી હરિ “હરિકલ્પન” તરીકે ઓળખે છે તે નવસારી જિલ્લામાં આવેલા સાતમ ટોળી ગામના અસલ ખેડૂતપુત્ર ભાઈશ્રી, હરીશ નાથુભાઈ પટેલ.

સ્નેહભીના વરસતા વાદળ સમી ઝરમર ઝરમર વરસતી વહાલસોઈ નેહનિતરતી આંખ, વાને જરા શ્યામવર્ણના આ પટેલ યુવાનના માથે જગતરામ જોષીના બાળવાર્તાના બાળ નાયક અડુકિયા ને દડુકિયાના જેવા એકમેકથી જુગલબંધી કરતા પવનમાં ફરફર ઊડતા એ ચાર વાળ. મલક મલક થતા હોઠો પર ઝીણું ઝીણું હસતી તલવાર કટ મૂછ. ઈશ્વરકૃપાથી ખાધેપીધે આ સુખી જીવ. તનથી જરા ભરાવદાર તો ખરો જ ! પણ આ પટેલમર્દ જો હજારોના ટોળામાં ઊભા હોય તો ? તેની સુરતી બોલીને કારણે આપણા કાન દૂરથી પામી જાય કે ત્યાં આગળ હરીશ પટેલ ઊભા લાગે છે.

આ પટેલ માણસનું દિલ તો દિલાવર છે. તેમનું મનહૃદય ખળખળ વહેતા ઝરણા સમું નિર્મળ છે. આ પ્રેમઘેલો માણસ સંબંધ નામના ગણિતથી બહુ જ દૂર ભાગે છે. તેમને ભાગાકાર અને બાદબાકીથી સખત ચીડ છે. તેમને મન મૈત્રી, ધનદોલતની હવેલીથી ઘણી ઊંચી છે. આ માણસે ખરેખર આખી જિંદગી મૈત્રી અને સંબંધ પાછળ ચંદનની જેમ ઘસાઈ જવામાં આનંદ માણ્યો છે. હૃદયમનથી જો આપણે હરીશ પટેલ વિશે ફક્ત બે શબ્દોમાં જ કહેવું હોય તો બસ આટલું જ કહી શકીએ કે, “આ પટેલ માણસ ગણિતના આઠના આંકડા જેવો નહીં પણ નવના આંકડા સમો સંપૂર્ણ છે.”

શ્રી જલારામ બાપામાં અપાર શ્રદ્ધા, ભક્તિ અને વિશ્વાસ ધરાવતા આ પટેલે જીવનમાં રોટલા

અને ઓટલાને બહુ જ મહત્વપૂર્ણ સ્થાન આપ્યું છે. તેમના ઘરનો રોટલો અને ઓટલો બહુ જ મોટો છે. જો તમે અમેરિકા જેવા દેશમાં પણ તેના ઘરે ફોન કર્યા વગર દિવસે તો શું પણ કાળી રાતે જઈ ચઢો અને તેમના ઘરનો દરવાજો ખખડાવશો તો તમે એક બાબતનું આશ્ચર્ય અનુભવશો ! તેમના ઘરનો દરવાજો ખોલનાર હરીશ પટેલ કે કલ્પનાબહેન નહીં પણ કોઈ મહેમાન જ હશે. તેમનું ઘર બારેમાસ મહેમાનોથી છલકે છે. તેમનું ઘર તો હરિમંદિર છે. તેમને મન દુઃખી માણસ તેમનો ઈશ્વર છે.

હરીશ પટેલ કોઈ એવી વ્યક્તિ નથી કે તેને કોઈ લોટરી લાગી હોય અને રાતોરાત ધનવાન થઈ ગયા હોય. આ પટેલે અમેરિકામાં પોતાને તેમજ પરિવારને સ્થાપિત કરવા રાતદિવસ લોહીપસીનો એક કરી એક સમૃદ્ધ સામ્રાજ્ય ઊભું કર્યું છે. આજે પણ મોટલમાં માણસો હાજર હોય કે ન હોય મોટલનું નાનું મોટું કામ ખંત પ્રેમથી વહેલી સવારથી મોડી સાંજ લગી કરતા હોય છે. આ માણસ જ્યારે પણ કોઈને મદદ કરે છે ત્યારે હંમેશાં એક વાતનો ખ્યાલ અચૂક રાખે છે કે આપણે કોઈને જમણા હાથે કરેલ મદદની આપણા ડાબા હાથને પણ જાણ ન થવી જોઈએ. જ્યારે પણ તે પોતાના તરફથી કોઈ વ્યક્તિ કે સંસ્થાને મદદ કરે છે ત્યારે તેમના તરફથી એક શરત હોય છે કે તમે મારું કે મારા પરિવારના નામનો ક્યાંય ઉલ્લેખ ન કરવાના હો તો જ હું તમને મારું યોગદાન આપીશ.

એક જમાનામાં અમારા રોચેસ્ટર ગામમાં અઢળક ગુજરાતી પરિવારો હતા. સમય સંજોગને કારણે આજે અહીં બે-ચાર મોટી નામાંકિત કંપનીમાં વ્યવસાયની તક ઓછી થતાં દિવસે દિવસે ગુજરાતી પરિવારો ઓછા થતા ગયા, છતાં હરીશ પટેલ જેવા બે-ચાર સંસ્કૃતિપ્રિય મિત્રોને કારણે આજે પણ વર્તમાનમાં અમારા ગામમાં સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો પહેલાંની જેમ જ ધમધોકાર થતા રહે છે. ખાસ કરીને જો અમારે ગુજરાતી કવિ સંમેલન કે કોઈ સાહિત્યનો કે પછી સુગમ સંગીતનો કાર્યક્રમ કરવો હોય અને જો હરીશ પટેલ તરફથી બસ એક વાર મને ‘હા’ નો

સંકેત મળી જાય પછી મારે આગળ-પાછળનો કંઈ પણ વિચાર કર્યા વગર બેઘડક કાર્યક્રમ કરી નાખવાનો ! સાથોસાથ હરીશ પટેલ કહેશે કે કવિ, હવે કોઈ ચિંતા કર્યા વગર કોઈ પાસે ડોલર માગવા ન જશો. મિત્રો, ડોલર તો આપવાના હશે તો જ આપશે, પણ તમને કારણ વગરની લાખ શિખામણ આપ્યા વગર નહીં રહે.”

૨૦૦૩ સપ્ટેમ્બર માસમાં ભારતથી કવિ ડો. સુરેશ દલાલ, શ્રી મહેશ દવે અને ઉત્પલ ભાયાણી કાવ્યવાચન તેમજ પુસ્તક પ્રદર્શન નિમિત્તે રોચેસ્ટર પધારેલ. એક સાંજે કાર્યક્રમ બાદ હરીશ પટેલે આ ત્રણે મહેમાન મિત્રો સાથે મને પણ તેમના ઘરે બીજા દિવસની બપોરે ભોજન માટે આમંત્રિત કરેલ.

ઈશ્વરની ઈચ્છા શી હશે ? તે તો ભલા ઈશ્વર સિવાય બીજું તો કોણ જાણી શકે ? હરીશ પટેલનાં ધર્મપત્ની કલ્પનાબહેન સમી સાંજથી ઉત્સાહ સાથે અમારા માટે ભોજન બનાવવામાં ગૂંથાયેલ હતાં. બીજા દિવસની બપોરે અમે ચાર જણા તેમને જણાવેલ સમય મુજબ તેમના ઘરે ભોજન માટે ગયા ત્યારે હરીશભાઈ અને કલ્પનાબહેનને બહુ જ થાકેલા જોઈ સુરેશભાઈએ તેમને પૂછ્યું, “પટેલ, અત્યારે તમે કેમ બહુ જ થાકેલા લાગો છો ?” હરીશ પટેલે બહુ જ સંકોચ સાથે અમને જણાવ્યું કે, “ગઈ કાલે સાંજે તમારા કાર્યક્રમમાંથી ઘરે આવ્યો ત્યારે મારી નાની દીકરી ઉર્વિએ મને ફરિયાદ કરી કે ડેડી, મને પેટમાં સખત દુઃખે છે. અમે જરાય સમય બગાડ્યા વિના તે જ ઘડીએ તેને હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા. ડોક્ટરોએ નિદાન કરી અમને જણાવ્યું કે અમારે તાત્કાલિક સમય બગાડ્યા વિના હમણાં જે તેના એપેન્ડિક્સનું ઓપરેશન કરવું પડશે. ઉર્વિનું ઓપરેશન મોડી રાત્રે કરવું પડ્યું. અમારે બંનેએ આખી રાત હોસ્પિટલમાં તેની પાસે રહેવાનું થયું. આ કારણે જરા નિંદર કે આરામ નહીં થયો હોવાથી ચહેરા પર સહેજ થાક વરતાય છે. બાકી ખાસ કંઈ વાત નથી.”

સુરેશભાઈએ એ જ વખતે હરીશ પટેલને કહ્યું “અરે ! પટેલ, આવું ઓચિંતુ બન્યું તો તમારે

અમને ફોન કરીને જણાવી દેવું હતું. અમે સમજી શકીએ છીએ કે તમારી દીકરીની તબિયત ઓચિંતી બગડી ગઈ અને તમારે હોસ્પિટલમાં દોડવું પડ્યું. ભોજન બહુ મહત્વનું ન હતું. દીકરીની તબિયતનું પહેલાં જોવાનું હોય. જો તમે આ કારણે ભોજન રદ કર્યું હોત તો અમને જરાય ખોટું ન લાગત !”

હરીશભાઈ, પોતાના અસલ મિજાજમાં બોલ્યા, કવિશ્રી, તમારો મારા પ્રત્યે જે આદર ભાવ છે તે બદલ હું તમારો આભાર વ્યક્ત કરું છું. અરે ભલા માણસ, આટલી નાની અમથી વાતથી આપણે ગભરાઈ જઈએ તો તે કેમ ચાલે ? સુખદુઃખ કંઈ આપણને એકને જ આવે છે એવું થોડું છે. તે તો હર કોઈને આવે છે. તેની એવી શી ચિંતા કરવાની ? પછી હસતાં હસતાં બંને પતિપત્ની બોલ્યાં, ‘ અરે ! સુરેશભાઈ, તમારા જેવા મિત્રો ક્યાં રોજ અમારે ઘરે પધારે છે. અમારે તો ઈશ્વરનો આભાર માનવો

જોઈએ કે તમારે પગલે અમારું ઘર આજે પાવન થઈ ગયું. તમારા આશીર્વાદ મારી દીકરી આજે સાંજે ઘરે પણ આવી જશે !”

હરીશ પટેલે રોચેસ્ટર ગામમાં મૈત્રીની એક લીલી વાડી ઊભી કરી છે. રોચેસ્ટરનો ગુજરાતી માત્ર સમાજ જ નહીં પરંતુ દરેક ભારતીય તેમને મન તેમનો એક પરિવાર છે. જો હરીશ પટેલને કોઈ મિત્રના દુઃખ-દર્દની વાત ક્યાંકથી તેમના કાને પડી જાય તો આ માણસને મિત્ર આવીને તેમની પાસે તેમની વાત કરે તે પહેલાં તો આ બાબતની જાણ કોઈને કર્યા વગર મિત્રના દુઃખદર્દમાં મદદરૂપ થવા પહોંચી જશે.

C/o. નરેન્દ્ર ઘેડિયા

૧૩, વિનોદ પાર્ક સોસાયટી,

જશોદા ચોકડી, વટવા જીઆઈડીસી રોડ,

અમદાવાદ-૩૮૨૪૪૫

II વિદ્યાવૃત્ત II

ચારુતર વિદ્યામંડળ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થાઓ એન.વી.પાસ અને આઈસ્ટારના સંયુક્ત ઉપક્રમે ડિઝાઈન થિંકિંગ પર બુટ કેમ્પ યોજાયો :

ચારુતર વિદ્યામંડળ યુનિવર્સિટીના ઈનોવેશન અને સ્ટાર્ટઅપ સેલના નેજા હેઠળ સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટઅપ ઈનોવેશન પોલીસી અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓમાં ઈનોવેશનની ભાવના વિકસે તથા ડિઝાઈન થિંકિંગના માધ્યમથી તે એક સફળ વ્યાવસાયિક બને અને જોબ સીકરમાંથી જોબ ગિવર બને એ હેતુને અનુલક્ષીને આ બુટ કેમ્પનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ બુટ કેમ્પના ઉદ્ઘાટન પ્રસંગે એન. વી. પટેલ કોલેજ ઓફ ધ્યોર એન્ડ એપ્લાઈડ સાયન્સીસના આચાર્ય ડો. બાસુદેબ બક્ષી, એડીઆઈટી કોલેજના પ્રિન્સિપાલ તથા સીવીએમ યુઆઈએસસી એસએસઆઈપીના યુનિવર્સિટી કોઓર્ડિનેટર વિશાલ સિંઘ તથા આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડો. કિરીટ પટેલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને વિદ્યાર્થીઓનું ઉત્સાહવર્ધન કર્યું હતું આ બુટ કેમ્પના સંચાલન માટે અમદાવાદથી મેનેજમેન્ટ એક્સપર્ટ અને એસોસિયેટ પ્રોફેસર ડો. રિદ્ધિ

આંબાવાલેને મેન્ટર તરીકે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. ડો. રિદ્ધિએ વિવિધ દષ્ટાંતો દ્વારા ઈનોવેશનની મૂળભૂત પ્રક્રિયા અને તેમાંથી બિઝનેસ મોડેલ કઈ રીતે વિકસી શકે તેના વિવિધ આયામોની વિદ્યાર્થીઓને સમજ આપી હતી. જ્યારે તેમના સહયોગી નૂપુર મેડમે પેઈન પોઈન્ટની ઓળખ દ્વારા સાચી દિશામાં ડિઝાઈન થિંકિંગ કરી સમાજલક્ષી કે ગ્રાહકલક્ષી ઈનોવેશન કઈ રીતે થઈ શકે તેની સમજણ આપી હતી. તદુપરાંત બિઝનેસ મોડેલ કેન્વાસિંગના માધ્યમથી વિદ્યાર્થીઓને બિઝનેસ મોડેલ ડેવલપમેન્ટ વિશે પ્રાયોગિક પ્રશિક્ષણ આપ્યું હતું જે અંતર્ગત ૧૫૮ જેટલા વિદ્યાર્થીઓએ તજજ્ઞ સમક્ષ પોતાના બિઝનેસ મોડેલ રજૂ કર્યા હતા. આ સમગ્ર બુટ કેમ્પનું આયોજન એન.વી.પાસ કોલેજના એસએસઆઈપી કોઓર્ડિનેટર ડો. ઉર્વીશ છાયા તથા આઈસ્ટાર કોલેજના એસએસઆઈપી કોઓર્ડિનેટર ડો. હિમાંશુ કાપસે દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં યુનિવર્સિટીના કલસ્ટર કોઓર્ડિનેટર ડો. કુંદનકુમાર મિશ્રા, આઈસ્ટારના પ્રાધ્યાપક ડો. હિરેન સોની તથા રિસર્ચ સ્કોલર આશિષ ભટ્ટ, અપૂર્વા કડિઆ તથા શ્રેયા પંડ્યાનો સહયોગ પ્રાપ્ત થયો હતો.

॥ ઈતિહાસની આરસી ॥

દાંડીયાત્રાનો અહેવાલ

મિહિર એમ. વોરા

મિત્રો, ભારતની આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ જ્યારે દેશમાં ઉજવાય છે ત્યારે ભારતની આઝાદીના એક સુવર્ણ પ્રકરણની ચર્ચા જરૂરી છે અને તે છે ગાંધીજીની અહિંસક લડત એટલે દાંડીયાત્રા. આના વિશે ઘણું બધું લખાયું છે. મેં વિવિધ સંદર્ભોનો ઉપયોગ કરીને માત્ર માહિતી આપવાનો પ્રયાસ કર્યો જેની નોંધ લેવા વિનંતી છે. ૧૨ માર્ચ ૧૯૩૦ના રોજ મહાત્મા ગાંધીએ મીઠા પર ટેક્સ લગાવવાના અંગ્રેજોના નિર્ણય સામે અમદાવાદના સાબરમતી આશ્રમથી મીઠાના સત્યાગ્રહની શરૂઆત કરી હતી જેને ૯૨ વર્ષ પૂરા થાય છે.

સવારે સાડા છ વાગે ૭૮ સત્યાગ્રહીઓ સાથે ગાંધીજીએ મીઠાના કાયદાને તોડવા માટે દાંડી તરફ કૂચનો આરંભ કર્યો હતો. દાંડીમાર્ચના સત્યાગ્રહીઓએ ૧૨મી માર્ચની પહેલી સાંજ અસલાલીમાં ગાળી હતી. ત્રીજા દિવસે ગાંધીજીની સાથે બીજા બે સત્યાગ્રહીઓ પણ જોડાયા હતા. કુલ સંખ્યા ગાંધીજી સહિત ૮૧ સત્યાગ્રહીઓ સુધી પહોંચી હતી.

નવાગામ, માતર, નડિયાદ અને આણંદના રસ્તે આ સંઘ પાંચ એપ્રિલે નવસારી થઈને દક્ષિણ ગુજરાતના દરિયાકિનારેના ગામ દાંડી પહોંચ્યો હતો. છઠ્ઠી એપ્રિલે સવારે સાડા છ વાગે મહાત્મા ગાંધીએ દાંડીના દરિયાકાંઠે મીઠાના કાયદાનો ભંગ કર્યો હતો. આ એક એવો સમય હતો, જ્યારે દેશ આઝાદી માટે લડી રહ્યો હતો. એકબાજુ ભગતસિંહ જેવા યુવા નેતાઓએ અંગ્રેજોને પરેશાન કરી દીધા હતા. તો બીજી બાજુ મહાત્મા ગાંધી અહિંસાત્મક આંદોલન દ્વારા અંગ્રેજોના મીઠાનો કાયદો તોડવા નીકળી પડ્યા.

૧૨ માર્ચ ૧૯૩૦ ના રોજ મહાત્મા ગાંધીએ મીઠા પર ટેક્સ લગાવવાના અંગ્રેજોના નિર્ણય સામે અમદાવાદમાં સાબરમતી આશ્રમથી મીઠાના સત્યાગ્રહની શરૂઆત કરી. તે અંતર્ગત સમુદ્ર કિનારે

વસેલા એક ગામ દાંડી સુધી ૨૪ દિવસની લાંબી યાત્રા કરવામાં આવી, જ્યાં પહોંચીને ગાંધીજીના નેતૃત્વમાં હજારો લોકોએ અંગ્રેજોના મીઠાના કાયદાને તોડી નાખ્યો. આ એક અહિંસાત્મક આંદોલન અને પદયાત્રા હતી. દેશની આઝાદીના ઈતિહાસમાં દાંડી-યાત્રાનું વિશેષ મહત્ત્વ છે.

દાંડીયાત્રા એટલે મીઠાના સત્યાગ્રહની શરૂઆત ૧૨ માર્ચ ૧૯૩૦ના રોજ થઈ હતી. મહાત્મા ગાંધીજીના નેતૃત્વમાં ૨૪ દિવસની આ અહિંસા માર્ચ ૬ એપ્રિલે દાંડી પહોંચી અને અંગ્રેજોના મીઠાના કાયદાને તોડી નાખ્યો. તે સમયે દેશમાં અંગ્રેજોનું શાસન હતું. અને કોઈપણ ભારતીયને મીઠું એકઠું કરવા કે વેચવા પર પ્રતિબંધ હતો. એટલું જ નહીં, ભારતીયોને મીઠું અંગ્રેજો પાસેથી જ ખરીદવું પડતું હતું. મીઠું બનાવવાના મામલે અંગ્રેજોની મોનોપોલી ચાલતી હતી અને તે મીઠા પર ભારે ટેક્સ વસૂલતા હતા. મીઠાનો સત્યાગ્રહ અંગ્રેજોના અત્યાચાર સામે એક મોટી રેલી હતી.

દાંડીમાં સમુદ્ર કિનારે પહોંચીને મહાત્મા ગાંધીએ ગેરકાયદેસર રીતે મીઠું બનાવ્યું અને અંગ્રેજોના મીઠાના કાયદાને તોડી નાખ્યો. આગળ ચાલીને આ એક મોટો મીઠાનો સત્યાગ્રહ બન્યો અને હજારો લોકોએ માત્ર મીઠું બનાવ્યું જ નહીં પરંતુ અંગ્રેજોના કાયદાના લીરેલીરા ઉડાડતાં ગેરકાયદેસર મીઠાની ખરીદી પણ કરી.

મીઠાના સત્યાગ્રહની શરૂઆત લગભગ ૮૦ લોકોની સાથે થઈ હતી. જેમ-જેમ આ યાત્રા અમદાવાદથી દાંડી સુધી આગળ વધી, તેમ-તેમ ૩૯૦ કિલોમીટર લાંબી યાત્રામાં લોકો જોડાતા ગયા. દાંડી પહોંચ્યા ત્યારે આ અહિંસક મીઠાના સત્યાગ્રહમાં ૫૦ હજારથી વધારે લોકો જોડાઈ ગયા હતા.

મીઠાનો સત્યાગ્રહ કોઈપણ જાતની હિંસા વિના આગળ વધ્યો અને શાલીનતાથી અંગ્રેજોના એકતરફી કાયદાને તોડી નાખ્યો, તેની દુનિયાભરમાં ચર્ચા થવા લાગી. આ ઐતિહાસિક દાંડી માર્ચે અંગ્રેજ શાસનને ધૂજાવીને રાખી દીધું હતું. મીઠાના સત્યાગ્રહે વર્તમાનપત્રોમાં પણ મોટું સ્થાન મેળવ્યું અને તેનાથી

ભારતના સ્વાધીનતા આંદોલનને નવી દિશા પણ મળી.

૧૧ માર્ચ ૧૯૩૦ ની સાંજે ગાંધીજીએ અમદાવાદના સાબરમતી હરિજન આશ્રમમાં હજારો લોકોની સભાને સત્યાગ્રહનો સંદેશો આપ્યો. ધરપકડ થાય તો પણ લોકોને મક્કમતાપૂર્વક અહિંસક રીતે અંગ્રેજ સરકાર સામે લડત આગળ વધારવા તેમણે અનુરોધ કર્યો. ગાંધીજીએ અમદાવાદના સાબરમતી હરિજન આશ્રમમાં એટલે કે હાલના ગાંધી આશ્રમથી ૧૨ માર્ચ, ૧૯૩૦ ના રોજ “વૈષ્ણવ જન તો તેને રે કહીએ, જે પીડ પરાઈ જાણે રે” ગવાયા બાદ પોતાના ૭૮ સત્યાગ્રહીઓ સાથે નવસારી જિલ્લાના દાંડી બંદરના દરિયાકિનારા સુધી પદયાત્રા યોજી, જે યાત્રા ઐતિહાસિક યાત્રા ‘દાંડીકૂચ’ના નામે ઓળખાઈ.

૨૯ માર્ચ, ૧૯૩૦ ના રોજ દાંડીયાત્રામાં ગાંધીજીએ પ્રતિજ્ઞા કરી કે, ‘હું કાગડા-કૂતરાના મોતે મરીશ, પરંતુ સ્વરાજ્ય મળે નહિ ત્યાં સુધી આશ્રમમાં પાછો નહિ ફરું.’ આ દાંડીયાત્રાનું અંતર અમદાવાદથી આશરે ૩૭૦ કિમી જેટલું હતું. દાંડીયાત્રા સમયે અસલાલી, બારેજા, નડિયાદ, આણંદ, બોરીયાવી, રાસ, જંબુસર, ભરૂચ, સુરત, નવસારી જેવાં નાનાં-મોટા નગરોમાં સભાઓ યોજાઈ હતી.

લોકોને સવિનય કાનૂન ભંગ અને મીઠાના કાયદાનો ભંગ શા માટે કરવાનો તેની સાચી સમજ અપાઈ. દાંડીયાત્રા જે ગામોમાંથી પસાર થતી ત્યાં લોકો રસ્તાની સફાઈ કરતા, પાણી છાંટી તોરણો બાંધી શણગારતા. દરેક ગામમાં ગાંધીજી સભા યોજીને લોકોને જાગૃત કરતા. ગાંધીજી અને તેમના સાથીઓ ૨૪ દિવસની પદયાત્રા બાદ ૫ એપ્રિલ, ૧૯૩૦ ના દિવસે દાંડી પહોંચ્યા. ૬ એપ્રિલ, ૧૯૩૦ ના રોજ સૂર્યોદય સમયે ગાંધીજીએ દાંડીના દરિયાકિનારે અગરમાંથી મુઠ્ઠી મીઠું લઈ મીઠાના કાયદાનો ભંગ

કર્યો અને ધરપકડ વહોરી લીધી. ગાંધીજીએ ગગનભેદી અવાજે જણાવ્યું: મૈને નમક કા કાનૂન તોડ દિયા ! ગાંધીજીએ ત્યાં ઉપસ્થિત જનતાને સંબોધતા કહ્યું કે ‘હું બ્રિટિશ સામ્રાજ્ય રૂપી ઈમારતના પાયામાં લૂણો લગાડું છું’ દાંડીકૂચે ભારતના લોકોમાં અપૂર્વ જાગૃતિ, અપાર શ્રદ્ધા, ચેતના અને એકતા જગાવવાનું અદ્ભુત કાર્ય કર્યું. સમગ્ર દેશમાં મીઠાના કાયદાના ભંગ કરવાના સત્યાગ્રહો થયા. શ્રી મહાદેવ દેસાઈએ દાંડીકૂચને ગૌતમ બુદ્ધના ‘મહાભિનિષ્કમણ’ સાથે સરખાવી.

ભારતની આઝાદીમાં મહત્વનો ભાગ ભજવનાર આ દિવસ આઝાદી તરફ પ્રયાણનો ખૂબ જ યાદગાર દિવસ છે. આમ તો ભારતના ઇતિહાસમાં રસ ધરાવતા દરેક વ્યક્તિને દાંડીકૂચ યાત્રા વિશે ખ્યાલ તો હશે જ.

આધુનિક શિક્ષણમાં પણ આજે ભારત દેશની આઝાદીમાં ફાળો આપનાર ક્રાંતિકારીને, દાંડીકૂચ જેવા બનેલા અનેક પ્રસંગો વિશે ગુજરાત બોર્ડના વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે. આજે જ એક પ્રકરણ કે જે ધોરણ-૭ સામાજિક વિજ્ઞાનમાં ભણાવવામાં આવે છે. દાંડીકૂચ દરમિયાન વિદેશી કાપડનો બહિષ્કાર, દારૂબંધી, હિન્દુ-મુસ્લિમ એકતા, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ વગેરે અનેક રચનાત્મક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરાયું હતું. આમ તો આ એક ભારતની આઝાદીનું ઐતિહાસિક પ્રકરણ છે. જે દરેક પેઢીએ જાણવું જરૂરી છે.

સંદર્ભ : વિકિપીડિયા અને વિવિધ અખબારી અહેવાલો અને વિવિધ લેખકના બ્લોગના વિચારો.

‘પરમેશ્વરી પ્લોટ-૧૬૫,
વિજયનગર એરિયા, હોસ્પિટલ રોડ,
‘ખાવડા મેસુબ ઘરની સામે,
ભુજ, કચ્છ-૩૭૦૦૦૧, ગુજરાત

‘મારું જીવન એ જ મારો સંદેશ છે.’
જેની નિષ્ઠા સાચી છે એને પ્રભુ જ ઉગારી લે છે.

— મહાત્મા ગાંધીજી

॥ विद्यावृत्त ॥

सीवीએમ યુનિ.ની ઘટક સંસ્થા એન.વી.પાસ. કોલેજની વિદ્યાર્થીની કુ. પૂર્વા ચારોલા રાજ્ય સ્તરની સ્પર્ધામાં વિજેતા :

તાજેતરમાં સ્પેરી ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (સરદાર પટેલ રિન્યુએબલ એનર્જી રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ) દ્વારા “રિન્યુએબલ એનર્જી ટેકનોલોજી ફોર ગ્રીન ઇન્ડિયા” થીમ આધારિત સ્ટેટ લેવલ પોસ્ટર કોમ્પિટિશન સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું.

જેમાં રાજ્યની વિવિધ યુનિવર્સિટીઓમાંથી વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો હતો. સીવીએમ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થા એન.વી.પાસ. સાયન્સ કોલેજની પ્રથમ વર્ષ બી.એસસી.ની વિદ્યાર્થીની કુ.પૂર્વા ચારોલાએ “કાર્બન સિક્વેસ્ટ્રેશન એન્ડ ઇટ્સ યુટિલાઇઝેશન એઝ ફ્યુઅલ” વિષય પર પોસ્ટર પ્રદર્શિત કર્યું હતું અને નિર્ણાયકો સમક્ષ ખૂબ સુંદર રજૂઆત કરી હતી. વર્તમાન સમયમાં જ્યારે કાર્બન વાયુનું પ્રમાણ વાતાવરણમાં વધી રહ્યું છે અને ગ્લોબલ વોર્મિંગ અને ક્લાઇમેટ ચેન્જ જેવી સમસ્યાઓ જટિલ બનતી જાય છે ત્યારે વાતાવરણમાંના કાર્બનનો સંચય કરી તેનું થર્મોકેટલીસીસ જેવી પ્રક્રિયાથી મૂલ્યવાન હાઇડ્રોકાર્બન ફ્યુઅલમાં રૂપાંતર કરી ટ્રાન્સપોર્ટેશનમાં ઉપયોગ કરી શકાય છે અને આમ ક્લાઇમેટ ચેન્જની સમસ્યાને નાથી શકાય છે. વિકસિત દેશોમાં સફળતાપૂર્વક તેનું અમલીકરણ થઈ રહ્યું છે.

આ રાજ્ય સ્તરની સ્પર્ધામાં એન.વી.પાસ. કોલેજની કુ.પૂર્વાએ દ્વિતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે. બાયોલોજિકલ એન્ડ એન્વાયર્નમેન્ટલ સાયન્સના હેડ ડો. રીટા કુમાર તથા રિસર્ચ ફેલો રિયા શાહ અને નિરાલી ગોસ્વામીએ કુ. પૂર્વાને સંપૂર્ણ તૈયારી માટે માર્ગદર્શન અને સહકાર પૂરા પાડ્યા હતા. આ પ્રસંગે કોલેજના પ્રિન્સિપાલ ડો.બાસુદેવ બક્ષીએ ડિપાર્ટમેન્ટની કામગીરીને બિરદાવી હતી અને તેમણે તથા પ્રાધ્યાપકગણે કુ.પૂર્વાને અભિનંદન પાઠવ્યા હતા.

એચ.એમ.પટેલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (બી.એડ.)માં ઉત્તરાયણની ઉજવણી સાથે ફન ફેરનું આયોજન :

એચ.એમ.પટેલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇંગ્લિશ ટ્રેનિંગ એન્ડ રિસર્ચ (બી.એડ.) માં તા. ૧૩-૧-૨૦૨૩ ના રોજ ઉત્તરાયણ નિમિત્તે તાલીમાર્થીઓ દ્વારા ઉત્તરાયણની ઉજવણી હર્ષોલ્લાસપૂર્વક કરવામાં આવી હતી અને સાથોસાથ ફનફેરનું આયોજન સંસ્થાના વુમન સેલ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન બી.જે.વી.એમ. કોલેજના આચાર્ય ડો.કેતકીબેન શેઠ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. સમગ્ર કાર્યક્રમ દરમિયાન સંસ્થાના કા.આચાર્ય ડો. મયુરભાઈ પરમારનું સતત માર્ગદર્શન રહ્યું હતું તેમજ સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન મેઘાબેન પટેલ અને ડો.પરિદાબેન દલવાડી દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના તાલીમાર્થીઓ દ્વારા ૧૦ થી વધુ વાનગીઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના સૌ કર્મચારીગણ, તાલીમાર્થીઓ, આસપાસની સંસ્થાના કર્મચારીગણ અને વિદ્યાર્થીઓએ પણ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગીદારી નોંધાવી હતી.

આઈસ્ટાર કોલેજના પર્યાવરણ વિભાગના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કૃષિ હવામાન વિભાગની મુલાકાત :

ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત અને સીવીએમ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થા આઈસ્ટારના પર્યાવરણ વિભાગ દ્વારા તા.૨૪ જાન્યુઆરીના રોજ આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટીના હવામાન વિભાગ ખાતે એક દિવસીય શૈક્ષણિક મુલાકાતનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં આઈસ્ટાર સંસ્થાના પર્યાવરણ વિભાગના હેડ ડો. હિરેન સોનીના માર્ગદર્શન હેઠળ અને ફેકલ્ટી ડો. ધૃતિ પટેલના નેતૃત્વ હેઠળ પર્યાવરણ

વિભાગના અનુસ્નાતક કક્ષાના દ્વિતીય સેમેસ્ટરના વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો. આ મુલાકાત દરમિયાન કૃષિ વિભાગના હેડ ડો.મનોજ લુણાગરિયા, ફેકલ્ટી ડો.બી.આઈ.કરંદે તથા કૃષિ એકમના સમગ્ર સ્ટાફ સભ્યોએ કૃષિ વિભાગની કામગીરી તેમજ હવામાન વિભાગને લગતા વિવિધ ઉપકરણો અને તકનીકો વિશે વિદ્યાર્થીઓને પૂરતું માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું હતું. સૌ વિદ્યાર્થીઓએ વિવિધ યુનિટો જેવા કે માઈક્રોમીટિયોરોલોજી, ક્લાઈ-મેટોલોજી, બાયો મીટિયોરોલોજીકલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટેશન, હાઈડ્રોમીટિયોરોલોજી, વેધર ફોરકાસ્ટિંગ અને એગ્રોમેટ એકમોની મુલાકાત લીધી હતી. આ મુલાકાત દરમિયાન પર્યાવરણ વિભાગના ફેકલ્ટી ડો. ધૃતિ પટેલે સૌ વિદ્યાર્થીઓને હવામાન વિભાગને લગતા વિવિધ ઉપકરણો અને તેની કામગીરી વિશે વિદ્યાર્થીઓને ઝીણવટભરી માહિતી આપી હતી અને પર્યાવરણમાં તેનું મહત્વ સમજાવ્યું હતું. આ ઈન્સ્ટ્રીઅલ વિઝિટ દરમિયાન કૃષિ હવામાન વિભાગ તરફથી પૂરતો સાથ અને સહકાર મળવા બદલ આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડો.કિરીટ પટેલ અને કોલેજ સંયોજક ડો.જીગર પટેલે કૃષિ યુનિવર્સિટીના સમગ્ર સ્ટાફનો આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો. અને પર્યાવરણ વિભાગના ફેકલ્ટી તેમજ વિદ્યાર્થીઓને હાર્દિક અભિનંદન પાઠવ્યા હતા.

નલિની-કોલેજના ઈતિહાસ વિભાગ દ્વારા તજજ્ઞ વ્યાખ્યાન યોજાયું :

ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત નલિની-અરવિંદ એન્ડ ટી.વી. પટેલ આર્ટ્સ કોલેજના ઈતિહાસ વિભાગ દ્વારા ‘આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ’ વિષય ઉપર વ્યાખ્યાન યોજાયું હતું. કાર્યક્રમના અધ્યક્ષ સ્થાને કોલેજના આચાર્ય શ્રી ડો.બી. એમ.પરમાર, વક્તા, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, ઈતિહાસ વિભાગના અધ્યાપક ડો. વસંતભાઈ પટેલ, ઈતિહાસ વિભાગના અધ્યક્ષ ડો. વિપુલભાઈ પરમાર, મધ્યસ્થ સમિતિના ઉપપ્રમુખ ડો. એમ.એસ.પરમાર તથા અધ્યાપક ડો. વિનોદભાઈ મુંજપરા ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

કાર્યક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સમૂહપ્રાર્થના કરવામાં આવી. મહેમાનોનું સ્વાગત અને પરિચય ડો. વિપુલભાઈ પરમારે કર્યા હતા. અધ્યક્ષસ્થાનેથી બોલતા ડો. બી. એ. પરમારે જણાવ્યું હતું કે આઝાદીના ૭૫ વર્ષમાં શું આપણે ભારતીય તરીકેની નિષ્ઠા પ્રામાણિકતાથી નિભાવી છે કે કેમ તે આત્મ-નિરીક્ષણનો વિષય છે. ભારતે કેવો વિકાસ કર્યો, આઝાદી અપાવવામાં ક્રાંતિકારીઓએ કેવા બલિદાન આપ્યા તે આપણે ભૂલવું ન જોઈએ.

કાર્યક્રમના વક્તા ડો.વસંતભાઈ પટેલ દ્વારા આઝાદીના અમૃત મહોત્સવ વિષય ઉપર પ્રાચીન કાળથી ભારતની ભવ્યતા અને તેમણે કરેલો તેનો પ્રતિકાર, ભારતીય સંસ્કૃતિ, પરંપરા, વિજ્ઞાન અને ભારતને આઝાદી અપાવવામાં મહાન ક્રાંતિકારીઓ અને સત્યાગ્રહીઓનું અમૂલ્ય પ્રદાન રહ્યું છે. વિદ્યાર્થી તરીકે ભારત પ્રત્યે કેવી ફરજો અને જવાબદારીઓ હોવી જોઈએ તેની ઉદાહરણ સાથે રજૂઆત કરી હતી.

કાર્યક્રમનું સુચારુ સંચાલન ડો.વિનોદભાઈ મુંજપરાએ કર્યું હતું તથા આભારદર્શન ડો. વિપુલભાઈ પરમારે કર્યું હતું.

શુભેચ્છા સમારંભ અને ઈનામ વિસ્તરણ યોજાયો:

ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત હોમ સાયન્સ હાયર સેકન્ડરીમાં તા.૧૦-૨-૨૦૨૩ ના રોજ શુભેચ્છા સમારંભ અને ઈનામ વિતરણ કાર્યક્રમ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં અધ્યક્ષ સ્થાને શ્રી રમેશભાઈ તલાટી સી.વી.એમ.માનદ્ સહમંત્રીશ્રી, બ્રહ્માકુમારી જાગૃતિબેન પ્રજાપતિ બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વવિદ્યાલય મુખ્ય મહેમાન, શ્રી વિનોદિનીબેન પટેલ અને ભગિની સંસ્થાના આચાર્યશ્રીઓ અને ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. શ્રી રમેશભાઈ તલાટી સરે પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યું હતું અને વિદ્યાર્થીઓને આશીર્વાચન પાઠવ્યા હતાં. મુખ્ય મહેમાન બ્રહ્માકુમારી જાગૃતિબેને પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન અને આધુનિક સમયમાં વિદ્યાર્થી જીવન અંગેની ઊંડાણપૂર્વક સમજૂતી આપી હતી. આચાર્યશ્રી આશાબેન પટેલે શાબ્દિક સ્વાગત, મહેમાનોનો

પરિચય અને શાળાકીય અહેવાલ આપ્યો હતો. શિક્ષિકા શ્રી ડોલીબેન મોહેએ ઇતર પ્રવૃત્તિનો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો. અને તેજસ્વી તારલાઓનું સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું મહેમાન શ્રી વિનોદિનીબેન પટેલે ધો.૧૨ની વિદ્યાર્થીનીઓએ બોર્ડ પરીક્ષા માટે શુભેચ્છા પાઠવી હતી. ફાઇન આર્ટ્સ ઇન્ટરમીડિયટ નયના શર્માએ ઋણ સ્વીકાર કર્યો હતો. સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન પ્રોગ્રામ કો-ઓર્ડિનેટર નયના શર્માએ અને રાગિણી મોદી કર્યું હતું.

આઈસ્ટાર કોલેજના IQAC સેલ દ્વારા સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ વિશે વેબિનાર :

ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત અને સીવીએમ યુનિવર્સિટીની ઘટક સંસ્થા આઈસ્ટાર કોલેજના IQAC સેલ અને ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર એડવાન્સડ સ્ટડીઝ (IFAS) પુણેના સંયુક્ત ઉપક્રમે તા.૪ ફેબ્રુઆરીના રોજ વિદ્યાર્થીઓની ઉજ્જવળ કારકિર્દી અને તેઓના જવલંત ભવિષ્ય માટે અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમ બાદ યોજનારી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ અને તેની સાર્થક તૈયારીઓ કેવી રીતે કરવી તે વિષય પર વેબિનાર યોજાયો હતો. જેમાં મુક્ત વક્તા IFASના શ્રી સુનિલ જોષીએ વિદ્યાર્થીઓને નેટ, સેટ, સ્લેટ, જીપીએસસી, ગેટ વગેરે જેવી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ અને તેની તૈયારીઓ વિશે ચિતાર આપ્યો હતો. આ કારકિર્દીલક્ષી કાર્યક્રમમાં આશરે ૧૦૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો. વધુમાં, શ્રી સુનિલ જોષીએ મુખ્ય વક્તવ્યમાં અનુસ્નાતક કક્ષાએ લેવાનારી વિવિધ પ્રકારની સરકારી, અર્ધસરકારી અને સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓની તૈયારી, અભ્યાસક્રમ, તબક્કાવાર આયોજન અને ચીવટભર્યો અભ્યાસ જેવા મહત્વના પાસાઓ વિશે વિદ્યાર્થીઓને માહિતી આપી હતી. તેઓએ વિદ્યાર્થીઓને આ પ્રકારની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓમાં ઉચ્ચ પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે સફળતાલક્ષી પ્રયાણ, અનોખો અભિગમ અને સુવ્યવસ્થિત જીવન પ્રણાલી અપનાવવા પર પણ ભાર મૂક્યો હતો. સમગ્ર વેબિનારનું સંચાલન આઈસ્ટારના IQAC સેલના કોઓર્ડિનેટર ડો. હિમાંશુ કાપસેએ કર્યું હતું.

વિદ્યાર્થીઓને તેઓની શૈક્ષણિક કારકિર્દીમાં અતિ ઉપયોગી એવા કારકિર્દી માર્ગદર્શન વેબિનારના સફળ આયોજન બદલ આઈસ્ટાર સંસ્થાના ડાયરેક્ટર ડો. કિરીટ પટેલ અને કોલેજ સંયોજક ડો. જીગર પટેલે ડો. હિમાંશુ કાપસેને અને વેબિનારમાં ભાગ લેનાર સૌ વિદ્યાર્થીઓને હાર્દિક શુભેચ્છાઓ પાઠવી હતી.

૧ વિ-વિદ્યાનગર ૧ માસિક અંગેનું માહિતીપત્રક ફોર્મ-૪ (નિયમ-૮ મુજબ)

૧. પ્રકાશન સ્થળ : વલ્લભ વિદ્યાનગર
૨. પ્રકાશનની સામયિકતા : માસિક
૩. મુદ્રક : સી.વી.એમ. પ્રેસ, વલ્લભ વિદ્યાનગર
૪. પ્રકાશકનું નામ : ડો. એસ.જી.પટેલ
રાષ્ટ્રીયતા : ભારતીય
સરનામું : માનદ મંત્રી ચારુતર વિદ્યામંડળ, વ.વિદ્યાનગર-૩૮૮૧૨૦
૫. તંત્રી : ડો.ઉર્વીશ છાયા
રાષ્ટ્રીયતા : ભારતીય
સરનામું : માનદ મંત્રી ચારુતર વિદ્યામંડળ, વ.વિદ્યાનગર-૩૮૮૧૨૦
૬. માલિકનું નામ : ડો. એસ.જી.પટેલ
રાષ્ટ્રીયતા : ભારતીય
સરનામું : માનદ મંત્રી ચારુતર વિદ્યામંડળ, વ.વિદ્યાનગર-૩૮૮૧૨૦

હું, એસ.જી.પટેલ, આથી જાહેર કરું છું કે ઉપર આપેલી વિગતો મારી જાણ અને સમજ મુજબ બરાબર છે.

૫ માર્ચ ૨૦૨૩ ડો. એસ.જી.પટેલ
માનદ મંત્રી, ચારુતર વિદ્યામંડળ

CVMUની ADIT કોલેજમાં AICTE-ATAL આયોજિત “ગ્રીન ટેકનોલોજી : ઇનોવેશન એન્ડ ચેલેન્જિસ” ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ પ્રોગ્રામ યોજાયો : (વધુ વિગતો - પેજ નં. ૧૩ ઉપર)

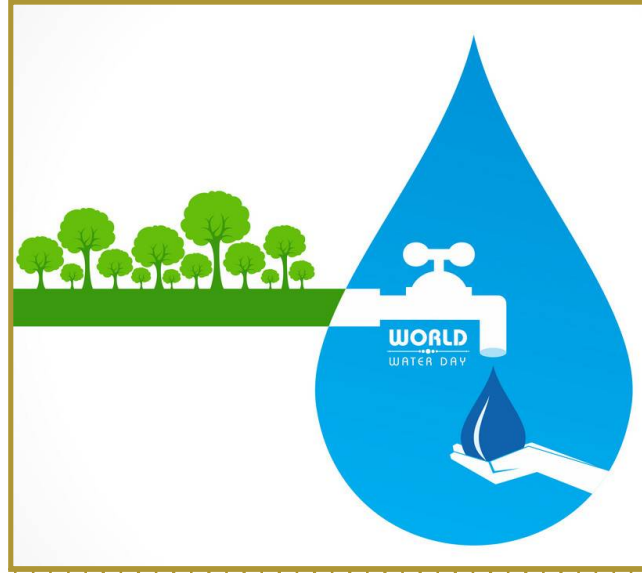

ચારુતર વિદ્યામંડળ સંચાલિત હોમ સાયન્સ હાયર સેકન્ડરીમાં તા. ૧૦-૨-૨૦૨૩ ના રોજ શુભેચ્છા સમારંભ અને ઇનામ વિતરણ કાર્યક્રમ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં અધ્યક્ષસ્થાને શ્રી રમેશભાઈ તલાટી સી.વી.એમ.માનદ્ સહમંત્રીશ્રી, બ્રહ્માકુમારી જાગૃતિબેન પ્રજાપતિ બ્રહ્માકુમારી ઇશ્વરીય વિશ્વવિદ્યાલય મુખ્ય મહેમાન, શ્રી વિનોદિનીબેન પટેલ અને ભગિની સંસ્થાના આચાર્યશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. શ્રી રમેશભાઈ તલાટી સરે અને મુખ્ય મહેમાન બ્રહ્માકુમારી જાગૃતિબેને પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કર્યું હતું.

BOOK POST
March 2023

V-Vidyanagar 25 (3)
Published on 04/03/2023
No. of Pages 36 Including Cover
ISSN 0976 – 9609 V-Vidyanagar

Postal Regd. No. AND/318/2021-23
RNI Regd. No. Guj/2009-11/5433
Posted at Vallabh Vidyanagar on
5th of Every Month

World Water Day is an annual United Nations observance day held on 22 March that highlights the importance of fresh water. The day is used to advocate for the sustainable management of freshwater resources. (Source: google)

Editor : Dr. Urvish Chhaya

If undelivered, return to
Dr. S.G. Patel, Hon. Secretary, Charutar Vidya Mandal,
Vallabh Vidyanagar 388120, Gujarat (INDIA)
(Printed, Published and Owned by Charutar Vidya Mandal, Vallabh Vidyanagar)